

ARAŞTIRMA MAKALESİ / RESEARCH ARTICLE

DOI: 10.52122/nisantasisbd.1447097

TELEVİZYON DİZİLERİ VE PLATFORM DİZİLERİNDEKİ PSİKOTERAPİST
TEMSİLİNİN KARŞILAŞTIRMALI ANALİZİ

Nisa YILDIRIM

İstanbul Gelişim Üniversitesi, Radyo
Televizyon ve Sinema Bölümü

e-posta: nyildirim@gelisim.edu.tr

ORCID 0000-0002-7941-4470

ÖZ

İnsan ruhunun bilinmezliği her dönemde edebiyata olduğu gibi film ve dizilere de ilham kaynağı olmuştur. Psikiyatri biliminin yardımına başvuran film ve dizilerde genellikle ana karakterin ruh sağlığının problemli olduğu, psikiyatr ya da psikoterapistin ise yan karakter olarak yer aldığı görülmektedir. Türkiye’de son yıllarda geleneksel televizyon dizilerinin yanı sıra, dijital platformların yerli yapımlarında da psikoterapist karakterlere yer vermeye başlanmıştır. Bu araştırma, her iki mecraadan seçilen yapımlardaki psikoterapist temsiliyi söylem analizi yöntemi ile karşılaştırarak, anlatıları şekillendirmede mecraların benimsediği üslupları incelemeyi amaçlamaktadır. Elde edilen bulgulara televizyon dizilerindeki psikoterapist karakterlerin görevlerini başarıyla yerine getiren kusursuz karakterler olduğu, terapi sahnelerinde karşılarındaki karakterle konuşurken bir yandan da seyirciye ‘akıl vermekte’ olduğu görülmektedir. Televizyon söyleminin ‘uzman/otorite’ temsiliindeki gelenekçi tutumu göz önünde bulundurulduğunda bu durumun olağan olduğu söylenebilir. Platform dizilerindeki psikoterapist karakterler incelendiğinde ise, bu karakterlerin sağlıksız ruhsal durumlarının özellikle vurgulandığı ve bunun anlatıdaki çatışmaya temel oluşturduğu görülmektedir. Bu nedenle platformların seyirci üzerinde ‘öğretici’ işleve sahip olmak gibi bir amaç gütmedikleri, özgün hikaye anlatımını önceledikleri iddia edilebilir. Sonuç olarak, psikoterapist karakterlerin televizyon dizilerinde mecranın geleneksel söylemine uygun bilirkişi/uzman konumunda bir temsile sahip olduğu, dijital platform dizilerinde ise yenilikçi bir tavır benimsenerek, mesleklerine karşıtlık oluşturacak şekilde kişisel sorunlarını çözmekte başarısız olan, iç çatışmaları yoğun karakterler olarak sunulduklarını söylemek mümkündür.

Anahtar Kelimeler: Yerli Dizi, Televizyon, Dijital Platform, Psikoterapist, TemsilCOMPARATIVE ANALYSIS OF PSYCHOTHERAPIST REPRESENTATION IN
TELEVISION SERIES AND PLATFORM SERIES

ABSTRACT

The obscurity of the human soul has always inspired for films and TV series, as well as literature. Recently in Turkey, examples of psychotherapist characters have begun to increase in local productions of streaming services, as well as in traditional television series. This research aims to examine the styles adopted by the media in shaping the narratives by comparing the representation of psychotherapists in narratives selected from both media with the discourse analysis method. According to the findings, it can be seen that the psychotherapist characters in the television series are perfect characters who fulfill their duties successfully, and that they also 'give advice' to the audience in the therapy scenes. When psychotherapist characters in streaming services' series are examined, it is seen that the unhealthy mental states of these characters are particularly emphasized and this forms the basis for the conflict in the narrative. As a result, it is possible to say that psychotherapist characters in television series are represented as experts in accordance with the authoritarian characteristics of the medium, while in streaming services' series, they are presented as characters with inner conflicts who fail to solve their personal problems in a way that contradicts their profession.

Keywords: Local Series, Television, Streaming Services, Psychotherapist, Representation

Geliş Tarihi/Received: 04.03.2024

Kabul Tarihi/Accepted: 15.01.2025

Yayın Tarihi/Printed Date: 30.06.2025

Kaynak Gösterme: Yıldırım, N. (2025). “Televizyon Dizileri ve Platform Dizilerindeki Psikoterapist Temsilinin Karşılaştırmalı Analizi”. *İstanbul Nişantaşı Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(13) 24-45.

GİRİŞ

Kurmaca anlatıların temel unsuru olan çatışmayı yaratmada en büyük kaynak her zaman yine insanın kendisi olmuş, karakterlerin kendileri ve birbirleriyle olan mücadelesi farklı türlerde sanat yapıtlarına çıkış noktası yaratmıştır. 20. yüzyıldan itibaren kurmaca eserlerde psikiyatri biliminin yansımaları artarak devam etmiştir. Önce sinemada sonra da televizyonda psikiyatr, psikoterapist, psikolog gibi karakterlere yer verilmeye başlanmıştır. Bu karakterler kimi zaman başrol kimi zaman ise yan rol olarak karşımıza çıkmış, yapımın türünden ve karakterin hikayedeki konumundan bağımsız olarak seyircinin psikoloji bilimine olan yaklaşımına farklı ölçüde etki etmişlerdir. Televizyon, mecra olarak sinema kadar özgür olmadığından mevcut sosyo-kültürel kodların göz önünde bulundurulduğu seyirci odaklı üretim anlayışını benimsemektedir. Bu da özellikle açık kanal/ana-akım kanal olarak tanımlanan, seyircinin ücretsiz ulaştığı, her yaş grubuna hitap eden kuruluşların, yayıncılık sorumluluğu adı altında geleneksel temsil biçimlerini devam ettirmelerine neden olmaktadır. Bu araştırma, televizyon ve dijital platform içeriklerinde psikoterapist karakterlere yer veren dizilerin son yıllarda sayılarının artmasından yola çıkmış ve bu iki mecradaki psikoterapist temsilinin farklılıklarını karşılaştırarak, mecraların anlatılarını şekillendirmede benimsedikleri üslupları incelemeyi amaçlamıştır. Türkiye özelinde bir değerlendirmeyi önceleyerek, televizyonun eğitici işlevi ve bunun gerekçeleri hakkında bilgi verdikten sonra, televizyondaki temsil sistemin karakteristiğinden bahsedilmiştir. Kurmaca anlatıların psikiyatri ile ilişkisi üzerinde durularak Türk film ve dizilerinden psikoterapist karakterler barındıran örneklerle yer verilmiştir. Araştırma için seçilen dört dizi söylem analizi yöntemi ile incelenmiş, psikoterapist karakterlerin nasıl inşa edildiği ve sunulduğuna dair bulgular elde edilmiş ve yorumlanmıştır.

1. Öğretici İşleviyle Televizyon ve Televizyonda temsil

Karasal yayıncılığın gerekli alt yapısı ve erken dönem yayıncılık faaliyetleri diğer birçok ülkede olduğu gibi Türkiye’de de devlet yatırımı ile gerçekleştirilmiş ve televizyonun ilk dönemlerinde herhangi bir ticari kaygı güdülmezsizin halkı eğitici/öğretici içeriklerin öncelendiği bir işleve sahip olması amaçlanmıştır. Mutlu’ya (2005a, 76) göre dönemin siyasi erkinin “kalkınmacı ülküsü” doğrultusunda bu yeni mecranın “eğitim, öğretim, kültür ve aydınlatma” amacıyla kullanılmaya son derece uygun olduğu fark edilmiştir. Bu bakış açısıyla başlatılan ve sürdürülen yayıncılık anlayışı televizyonun erken döneminden itibaren uzunca bir süre milletin ‘öğretmeni’ de olarak varlık göstermesine neden olmuştur. Bununla birlikte, seyirci hoşça vakit geçirmek amacının yanı sıra bilgi kaynağı olarak da başvurduğu bu mecranın otoritesini kolayca kabul etmiştir. İlk yıllarında toplumun her kesiminden seyircinin ilgisini çeken ve diğer birçok sosyal etkinliğin yerini alarak aileleri ekran başında tutmayı başaran televizyon, devamındaki dönemlerde de popüleritesini korumayı başarmıştır. İlettiği mesajları sorgusuzca kabul etme eğiliminde olan kitleleri kolayca etkisi altına almış, önce saç modeli kılık kıyafet gibi dış görünüş odaklı değişimler, takiben davranış biçimlerini değiştirecek çok daha köklü kültürel dönüşümler yaratmıştır. Televizyonun ön ayak olduğu akımlar başta gençler olmak üzere farklı yaş gruplarını etkilemiş, dönem insanının taleplerini ve beklentilerini büyük oranda şekillendirmiştir. Toplumsallaşmanın ilk adımı olan ana dilin öğrenilmesi sürecinde dahi televizyonun etkisinden bahsetmek mümkündür. Erken çocukluk dönemi televizyonun evlere girdiği döneme denk gelen nesil ile önceki nesiller arasında gözle görülür bir fark olduğundan bahsedilir. Yine toplumsallaşma süreci ile ilgili olarak televizyonun “aile, din, eğitim gibi kurumların” karşısında güçlü bir rakip olarak yer aldığı söylenebilir (a.g.e. 168).

Eğitim amaçlı kurgu-dışı programların yanı sıra Türk televizyonculuğunun her döneminde en popüler tür olarak karşımıza çıkan yerli diziler de söz konusu eğitici işlevi göz önünde bulundurmaya ihmal etmemiştir. Özel kanalların yayın hayatına başladığı 90’ların ilk yıllarına kadar olan dönemde TRT’nin ekranlara taşıdığı yerli dizilerin ilk örnekleri edebiyat uyarlamaları olsa da, 80’lerin ikinci yarısından itibaren *Perihan Abla* (1986-1988), *Bizimkiler* (1989-2002) gibi mahalle dizisi olarak nitelendirilen yapımlar seyirci ile buluşmuş ve geniş kitlelere ulaşmışlardır. Özel kanalların da üretime dahil olmalarıyla hali hazırda talep gören bu alt türe ait yapımlar hayata geçirilmiş, özellikle *Süper Baba* (1993-1997), *Mahallenin Muhtarları* (1992-2002), *İkinci Bahar* (1998-2001) *Ekmek Teknesi* (2002-2005) gibi yapımlar kısa sürede popüler hale gelmiştir. Seyirci “mahalle, aile yaşamı gibi ülkeye ait sosyal kodlardan beslenen” bu

yapımlarla kendi sıradan yaşamından izler taşıması nedeniyle kolayca bağ kurabilmiştir (Duman, 2019: 105). Söz konusu mahalle dizilerinde sıklıkla kendi aralarında sağlam dostluklar kurmuş bir grup insanın gündelik hayatın sıkıntılarıyla, zorluklarıyla yardımlaşarak baş etmeleri anlatılmış, toplumsal hayatı kolaylaştıracağı düşünülen, dostluğun/aile bağlarının önemini vurgulandığı farklı hikayeler ile seyirciye dayanışmanın önemini 'hatırlatılmıştır'. *Mahallenin Muhtarları* dizisinin jenerik şarkısının sözleri amacını açıkça iletmektedir¹:

"Kadın, erkek, genç, yaşlı, küçük, büyük, ihtiyar, kızlar, delikanlılar ve sevimli çocuklar... Herkes yerini alsın bizim dizi başlıyor, sanki gerçek hayatta bu mahalle yaşıyor... Evlerde sokaklarda dar gelirli insanlar birbirlerini tanırlar, bir arada yaşarlar. Tartışmalar çıksa da dönmez asla kavgaya, işi tatlıya bağlar biri girer araya. Küçük küçük dünyalar, büyük büyük umutlar, kötülük düşünmeyen, sevgi dolu insanlar..."

Seyircinin televizyonla olan ilişkisi seyir deneyiminin gerçekleştiği mekanın özelliğinden de büyük ölçüde etkilenmiştir. Dış dünyayı seyircinin özel alanına taşıyan televizyon aynı zamanda seyircinin de özel alanına girerek mekanın dolasıyla da orada zaman geçirenlerin bir parçası olur. Televizyon programlarının biçimsel estetiği de sıklıkla seyirciye doğrudan hitap etmektedir. Yakın plan kullanımı televizyon kişilerinin jest ve mimiklerini gözlemlenmesini kolaylaştırarak seyircinin bu algısını da etkiler. Aynı zamanda devamlılık da arz eden yapımlar her gün ya da her hafta seyirci ile buluşarak samimiyet hissini arttırır (Mutlu, 2005b: 49,50).

Televizyonun tekrara dayalı anlatı yapısı söz konusu temsil olduğunda da etkinliğini arttıran bir sonuç yaratmaktadır. Temsil anlam üretme işlevini farklı türlerde göstergeler kullanarak var olanı kodlamaktan ziyade bizzat kendi anlamını yaratarak yerine getirir. "Televizyon paylaşılan anlamların ya da ortak yaşam pratiklerinin kurulduğu, dolaşıma sokulduğu sonra da televizyonun temsil sistemi içinde yeniden üretime geri döndüğü yerdir" (Çelenk, 2005, 81, 83). Benzer özelliklere sahip karakterler devamlı olarak seyircinin karşısına çıkarılmakta, bunların yaşam ve düşünce biçimlerine dair seyircide genel bir kabul oluşturulmakta ve bu durum ile doğru/yanlış, iyi/kötü gibi ayrımların belirlenmesinde seyircinin iradesi yönlendirilmektedir. Bu standardize edilmiş temsil biçimleri seyircinin kimlik inşası üzerinde de etkili olmakta, "kendilerini tanımlama ve gerçekleştirme biçimleri, bireysel hedefleri, zevk, arzu, düş kırıklığı ve özlemleri, anlam dünyası, dolayısıyla kişisel kimliklerinin birçok bileşeni" (Varol, 2014, 310) şekillendirilmektedir. Televizyon yayıncılığı tarihi boyunca program türleri ve/veya içerikleri açısından dönem dönem çeşitlilik gösterse de, temsil biçimleri açısından fark edilir bir değişime şahit olunmamıştır. Bu durumu teknolojinin de etkisiyle gelişim gösteren prodüksiyon kalitesi, artan kanal sayısı, farklı mecralar üzerinden seyircinin televizyona erişebiliyor oluşu bile tersine çevirememiş, "temsil aşamasındaki klişeler" korunmuştur (Serttaş, 2020).

2. Kurmaca Anlatıların Psikiyatri ile İlişkisi

İnsan ruhunun en derinleri her zaman bilinmezliğini korurken mümkün olduğunca keşfedilen noktaları kurmaca eserlere ilham vermiş, bu konuları odağına alan eserler büyük ilgi ile karşılanmıştır. Televizyonun hayatımıza girmesinden çok önce, henüz sinemanın sese bile kavuşmadığı yıllarda psikiyatrist karakterler seyirci ile tanışmış, zamanla değişen biçimlerde temsil edilerek anlatıların bir parçası olmuştur. Bu anlamda *Dippy's Sanitarium* (1906) ve *The Criminal Hypnotist* (1908) ilk örnekler olarak karşımıza çıkmaktadır. Öner'e göre (1989: 227,228) sinema psikiyatrist karakterleri üç farklı şekilde temsil etmiştir. Bunlar: komik psikiyatr, harika doktor ve kötü doktordur. Bu konuda değinilmesi gereken önemli bir husus bulunmaktadır. "Çoğu filmde psikolog, psikiyatrist, psikolojik danışman birbirlerinin yerine kullanılmaktadır" (Gençoğlu, 2018: 2209). Profesyonel okumalarda bu durum önem arz etse de anlatıda danışılan konumundaki karakterin uzmanlığının doğru tanımlanması seyircinin öncelediği konular arasında değildir. Seyircinin kurmaca eser ile ilişkisinin daha genel geçer bir noktada süregeldiğini söylemek mümkündür. Daha önce deneyimlediği ya da hali hazırda deneyimlemekte olduğu bir zorluğu alt etmek için fikir/ilham veren bir film seyirci için son derece tatmin edici olacaktır. Bilindiği gibi sinemanın seyircisine "alternatif bakış açıları

¹ Kaynak: <https://www.youtube.com/watch?v=H2NTK2K2Qt8>

üretmesi, sorunlarını anlamlandırması, yeni ve işlevsel baş etme becerileri geliştirmesi yoluyla sorunlarını çözmesi" (Şenol-Durak ve Fıfıloğlu, 2007: 53) yönünde katkıları olabilmektedir.

Önce sinema filmlerinde sonrasında ise televizyon dizilerinde psikanalize / psikoterapiye yer verilmesi söz konusu görsel işitsel bir anlatı kurgulamak olduğunda yaratıcılara çeşitli kolaylıklar da sağlayan bir seçeneğe dönüşmektedir. Psikiyatr Sayın Tamerk'e (2013: 82) göre "psikanalistler bir kişinin iç dünyasını anlamaya çalışırken çoğu zaman sadece bugün yaşananları dinlemekle yetinmezler. Kişinin tarihi, hatta doğmadan öncesine uzanan geçmişi ve rüyaları onlara kılavuzluk eder." Danışanın geçmişini anlattığı terapi sahnesine yer verilen eserde seyirci karakterin geçmişi hakkında bilmesi gerekenleri bu seanslar vasıtasıyla doğrudan, ilk ağızdan öğrenebilir ya da başka bir yöntem olarak bahsedilen geçmiş flashback sahneler kullanılarak canlandırılabilir ve hikayenin bütüncül bir biçimde sunulmasına imkan sağlanmış olur.

Türkiye odağında bir değerlendirilme yapılacak olursa yerli sinemanın psikiyatri ile ilişkisi ne çok yakın ne de çok uzaktır. *Bir Çember Kırılırken* (1987), *Med-Cezir Manzaranı* (1989), *Kaçıklık Diploması* (1998), *Beyza'nın Kadınları* (2006), *Gen* (2006), *Tereddüt* (2016) gibi örneklerde psikolog/psikiyatr karakterlere rastlanmaktadır. Bununla birlikte yerli sinemada psikolog/psikiyatr karakterlerin öne çıktığı yapımlardan ziyade ruh / akıl sağlığı sorunlu ana karakterlere yer verilen yapımlara daha sıklıkla rastlanmaktadır. *Vizontele* (2001) ve devam filmi olan *Vizontele Tuuba* (2004) buna örnek gösterilebilir. Her iki filmin de ana karakter 'Deli Emin' (Yılmaz Erdoğan) seyircinin hafızasındaki yerini korumaktadır. Biraz daha geçmiş tarihlere bakıldığında ise Cevat Fehmi Başkut'un yazdığı *Buzlar Çözülmeden* adlı tiyatro oyunun 1986 yılında *Deli Deli Küpeli* adıyla uyarlanan film göze çarpmaktadır. Daha önce aynı isimle 1965 yılında da sinema filmi olarak hayata geçirilen bu eser öncekinden daha popüler olmasını şüphesiz başrolünde Kemal Sunal'a yer vermesine borçludur.

Televizyonda psikiyatr/psikoterapist karakterlere yer veren yapımlara geçmeden önce yakın zaman önce yeni bir mecra olarak hayatımıza giren dijital platformlardaki örneklerle değinmek yerinde olacaktır. 2016 yılında hizmet vermeye başlayan Netflix Türkiye'yi hemen ardından Blu TV, Puhu TV ve sonraki yıllarda Gain ve Exxen adlı yerli platformlar izlemiş, bunlara uluslararası kuruluşlar Disney Plus ve Amazon Prime Video da eklenmiştir. Ana-akım televizyonun yıllardır sürdürdüğü üç saate yakın süreleriyle tüm prime time yayını yerli dizilere ayırma stratejisinin de etkisiyle seyircinin bir kısmı artık geleneksel televizyon izleme alışkanlığını terk etmiş ve bu tür platformların içeriklerine yönelmiştir. Tahmin edilebileceği gibi bu platformlar seyircinin hali hazırda televizyon içeriği olarak ulaşabildiği yapımlardan farklı yapımlar sunma gayretindedir. Bu konudaki amaçlarını tam olarak gerçekleştirip gerçekleştiremedikleri tartışmalı olsa da söz konusu kurmaca içeriklerde psikiyatri temsili olduğunda karşımıza alışılmışın dışında örnekler çıkmaktadır. Bunların arasında *Cezailer*, *Sizi Dinliyorum*, *Therapist* sayılabilir. Gain'in yayın hayatına başladığı ay, üyelerine sunduğu ilk yapımlardan biri olan *Therapist*² (2020) 6 bölümlük mini dizi olarak tasarlanmıştır. Polisiye gerilim türündeki dizide ana karakter kısa süre önce karısı bir cinayete kurban giden psikoterapisttir. Dizi cinayet şüphelisi diğer beş karakter ile yürütülen toplu seans üzerinden ilerler. Her biri sıra dışı davranış bozukluklarına sahip şüpheliler kadar psikoterapist karakterinin de ruh sağlığı problemlidir. Exxen adlı platformun yapımları arasında yer alan *Sizi Dinliyorum*³ (2022) ise sitcom komedi türünde bir dizidir. Çekimlerinin tamamı terapi odasında gerçekleştirilen yapım, değişen karakterlerin çift terapisine katılmaları üzerinden ilerler. *Cezailer*⁴ (2022) adlı mini dizi yine Gain tarafından seyirciye sunulmuş olup, akıl hastanesinde görev yapan bir psikiyatristin hastalar üzerinde deney yapmaya niyetlenmesi ve o süreçte kendi ruh sağlığından da şüphe etmesi üzerine kuruludur. Dijital platform içeriği olan *Fi* ve *Bir Başkadır* adlı diziler araştırma için seçildiğinden ilerleyen bölümlerde detaylı olarak incelenecektir.

² Kaynak: <https://www.gain.tv/t/8xufVpt8/therapist>

³ Kaynak: <https://www.exxen.com/tr/detail/serie/sizi-dinliyorum/46350>

⁴ Kaynak: <https://www.gain.tv/t/hdcl7L1y/cezailer>

3. Türk Televizyon Dizilerinde Psikoterapi Trendi

Uzun zamandır olduğu gibi içinde bulunduğumuz dönemde de Türkiye'deki ana-akım kanalların yayıncılık stratejileri yerli dizi üzerine inşa edilmektedir. Bununla birlikte tüm bu anlatılar geçmiş dönem örnekleri ile kıyasladıklarında tema ve karakter tasarımı açısından gözle görülür bir değişime rastlanmaktadır. Mahalle dizilerinin dayanışma sayesinde her zaman mutlu olmayı başaran masum ve iyi niyetli karakterlerinin yerini bir süredir günümüz melodramlarının hayatının her anında çatışma içinde olan, entrika peşindeki karakterleri almıştır. Bunun nedeni olarak değişen iletişim teknolojilerinin de etkisiyle yaşanan "kültürel değişim ve lüks tüketim anlayışı" gösterilebilir (Pekdemir & Yılmaz, 2022: 13). Günlük hayatında çeşitli zorluklarla boğuşan seyirci, artık izlediği dizilerden gerçek hayatla baş etme konusunda tavsiyeler alamamaktadır. Yine de 2020 yılı sonrası bu durumu tersine çevirmeye niyetlenmiş bazı yapımlar ekranlara gelmeye başlamış, yer verdikleri psikoterapist karakterleri dolaylı olarak seyirciye akıl verme yoluna gitmişlerdir.

Türkiye'de uzunca bir dönem yerli dizilerin psikiyatri ile ilişkisi sinemanınki kadar yakın olmamıştır. Yan karakterler olarak psikiyatr/psikolog bulunduran yapımlar olsa da bunlar kayda değer örnekler olarak karşımıza çıkmaz. Yine de bu durumu tersine çevirmeye yönelik bazı denemelere rast gelmek mümkündür. 2002 ve 2019 yılları arasında kesintili olarak çeşitli kanallarda ekrana gelen *Çocuklar Duymasın* adlı sitcom türündeki komedi dizisinde ilk bölümlerden itibaren psikolog bir karaktere yer verilmiştir. Komedi türünün en yaygın formüllerinden olan geleneksel modern karşıtlığına yaslanan yapımda iki çocuklu, şehirli, orta sınıf bir çiftin gündelik sorunları ekrana taşınmıştır. Anlatıda "dengenin bozulması ve dengeğin tekrar kazanılması döngüsü" (Özsoy, 2006: 155) bir diğer formül olarak karşımıza çıkar. Her ikisi de beyaz yaka olarak çalışan Meltem ve Haluk çifti evliliklerini çıkmaza sokan iletişim sorunlarını çocuklarından gizlemeye çalışsalar da çocuğu zaman başarılı olamamaktadır. Bu noktada dizinin modern karakteri Meltem, psikoloğundan yardım alır ve düzenli olarak terapiye gider. Psikolog Sinan karakteri televizyonun temsil klişelerine en uygun örneklerden biri olarak karşımıza çıkar ve Meltem'le birlikte birlikte evliliklerinde sorun yaşayan tüm seyirciye konuşur. Örneğin bir bölümde eşiyle olan ilişkisini canlı tutamadığından yakının Meltem'e şu şekilde tavsiye verir⁵:

Psikolog Sinan: "Kadın ya da erkek daima takdir edilmek ister. İyi şeyler yaptığında birbirinizi mutlaka takdir edin. Empati duygunuzu asla kaybetmeyin. Onun yerinde olsam ne yapardım sorusunu daima sorun. Böylece birbiriniz daha iyi anlayacak, karşı tarafa hak vereceksiniz."

Bir başka bölümde Meltem bu kez tüm aile üyeleri ile paylaşımlarının azaldığından dert yanmakta ve çözüm aramaktadır⁶:

Meltem: "Zaman çok hızlı geçiyor Sinan bey..."
Psikolog Sinan: "Bu akşam şöyle bir şey yapın, evdeki televizyonu kapatın, modemi kapatın. Yani internet yok. Cep telefonlarını kapatın. Sonra birbirinizin yerine geçin. Rollerini değiştirin. İnsanın kendisini dışarıdan görmesi onu çok geliştirir. Haluk Bey'in nasıl davrandığını ona gösterin. Başta irite olacaktır, itiraz edecektir ama kendisiyle yüzleşeceği için bu davranışlarını olumlu etkileyecektir."

Çocuklar Duymasın dizisinde psikolog temsili ile ilgili olarak vurgulanması gereken önemli bir husus da çatışmanın geleneksel tarafında konumlanan Haluk karakterinin psikolog Sinan hakkındaki yorumlarıdır. Meltem'in terapi almasını sıklıkla eleştiren Haluk zaman zaman Sinan'a da hakarete varan yorumlar yapmakta, terapi almayı zayıflık olarak gördüğünden kendine yakıştırmamaktadır. Bu durumun Haluk karakteri ile özdeşleşen seyirci üzerinde terapi alma ile ilgili olumsuz yargıyı pekiştirmiş olma ihtimalinden bahsedilebilir.

Amerika'da 1999-2007 yılları arasında yayınlanan ve tüm zamanların en sevilen dizileri arasında ismi geçen *The Sopranos* adlı dizi Türkiye'de iki kez uyarlanmıştır. İlk orijinalinde olduğu gibi komedi türünde olup *Altındağlı* ismi ile 2013 yılında ekranlara gelmiştir. Başrolünde

⁵ Kaynak: <https://www.youtube.com/watch?v=YhXZH2XnsYY> (0:35)

⁶ Kaynak: https://www.youtube.com/watch?v=E_H1hzue4Zg&t=6s (1:15:47)

komedi oyuncusu olarak tanınan Şafak Sezer'in yer aldığı bu yapım birkaç bölüm yayınlandıktan sonra düşük reyting sonuçları nedeniyle yayından kaldırılmıştır (Eyüboğlu, 2014). Bundan on yıl sonra ise yine bir *The Sopranos* uyarlaması gerçekleştirilmiş, 2023 yılının Mart ayında *Aile* ismi ile bu kez dram türünde seyirciye sunulmuştur. Son yılların popüler türlerinden mafya temalı yerli aksiyon dramaları ile benzer anlatı yapısına sahip bu dizide, orijinal hikayedeki psikoterapist ve danışan ilişkisi değiştirilmiş, Serenay Sarıkaya'nın canlandığı doktor karakteri ile diğer başrol olan Kıvanç Tatlıtuğ'un canlandığı genç mafya lideri arasında ilk bölümden başlayan aşkın ön planda olduğu bir anlatı tercih edilmiştir (Güleroğlu, 2023). Ülkenin iki 'star' oyuncusunun başrollerini paylaştığı bu dizi yayınlandığı süre boyunca hedeflenen reytinglere ulaşmakta zorlanmış ve nihayet 30.bölümde final yapmıştır.

Yerli dizilerin psikiyatri ile ilişkisinde yaşanan asıl dönüşüm danışanlarının hikayelerinden esinlenerek kaleme aldığı çok satan kitapları sayesinde tanınır olan psikiyatr Prof. Dr. Gülseren Budayıcıoğlu'nun kendisinin de yazım ekibine dahil olduğu diziler ile gerçekleşmiştir. Budayıcıoğlu'nun kitaplarından uyarlanan ve hikayesi hali hazırda belirli bir okur kitlesi tarafından bilinmekte olan sırasıyla *İstanbul Gelin* (2017-2019), *Doğduğun Ev Kaderindir* (2019-2021), *Kırmızı Oda* (2020-2022), *Masumlar Apartmanı* (2020-2022), *Camdaki Kız* (2021-2023) ve *Çöp Adam* (2022-2023) isimli bu diziler yüksek reytingler elde etmiştir. Bu diziler arasında iletişim çalışmalarında üzerine en çok araştırmanın yapıldığı dizi *Kırmızı Oda* olmuştur. Bu dizi diğerlerinden farklı olarak terapistin başvuran karakterlerin birkaç bölüm süren hikayelerini ekranlara taşımış ve toplam 61 bölüm olarak yayınlanmıştır. Karakterlerin çıkışsız kaldıkları noktada kendi iradeleri ya da yakınlarının aracılığıyla psikoterapist Manolya Hanım'ın kapısını çalmaları sonunda gerçekleşen seanslar, flashback sahnelerle desteklenerek aktarılmıştır. Bu sayede seyirci karakterlerin geçmişine dair bilgi edinmiş, bir yandan da terapi sürecinde yaşadığı iyileşmeye şahit olmuştur. Yüksek reyting sonuçları yapım şirketini ve yayıncı kanalı mutlu etse de söz konusu yapım gerek anlatı biçimi gerekse yazarının gerçek bir psikiyatr olması nedeniyle etik gerekçeler gibi nedenlerle sık sık eleştirilmiştir. Dizin yayınlanmaya başladığı dönemde eleştiriler meslek etiğine dair ihlaller vurgulanarak yapılmış, Budayıcıoğlu kendi danışanlarının hikayeleri kurgulayarak hasta mahremiyetine zarar vermekle suçlanmıştır. Bu açıdan değerlendirildiğinde dizilerin ve bunlara kaynak oluşturan kitapların gerçek insan deneyimlerini içerdiğinin seyirci tarafından biliniyor oluşu, bir grup insanın psikiyatr hasta ilişkisine olan bakış açısını olumsuz yönde etkilemiş olabilir. Diğer profesyonellik gerektiren mesleklerde olduğu gibi psikologlar için de bağlı kalmaları gelen meslek etiği ilkeleri bulunmaktadır ve bunlar 2004 yılında yayınlanmıştır (Özgü & Topaç, 2017: 47). Türk Psikologlar Derneğinin Etik Yönetmeliğinin 'Elde Edilen Bilgilerin Gizli Tutulması' maddesinin (b) bendine göre "psikolog hizmet verdiği kişilerle mesleki ilişki içinde elde ettiği özel bilgileri medyaya açıklamaz, kendisinden psikoterapi hizmeti alan kişilerin medyada teşhir edilmesine göz yummaz" (Köse, 2007: 4).

Etik ilkelerin dışında dizi ile ilgili yapılan eleştiriler arasında psikoterapist temsiliinin sorunlu oluşu yer almaktadır. Dizide Psikoterapist Manolya Hanım'ın danışanlarını dinlerken sıklıkla iç sesi seyirciye aktarılmaktadır. Danışanın hikayesi karşısında gözleri dolan⁷, zaman zaman koltuğundan kalkarak abartılı şefkat gösterilerinde (5:47:16) bulunan Manolya Hanım'ın iç sesi sürekli olarak şahit olduğu bu hikayelerin sahiplerine duyduğu "acıma" hissini (Alçayır, 2024: 243) dile getirmektedir. Bununla birlikte dizinin melodram öğelerine yer verildiği de görülmektedir. Karakterlerin muzdarip olduğu ruhsal sorunların nedeni olarak kendilerine olabilecek en 'acıkl' hayat hikayelerine adapte edilmekte, bu hikayeler "kötü kader veya talihsizliğin bir sonucu olarak inşa edilirken "acı", "yara", "bataklık" gibi metaforlar"a yer verilmektedir (Alçayır, 2024: 242).

Melodrama ait tüm kodları kullanan diziyi Candan Koçak (2021: 39,40) başka bir açıdan ele almış ve araştırmasında "tele-klinik" olarak tanımladığı dizinin seyirci algılamasına odaklanmıştır. "Televizyondaki psikiyatr kliniği" olarak algılandığını iddia ettiği dizi ile ilgili olarak elde ettiği sonuçlardan birini şu şekilde paylaşmaktadır:

⁷ Kaynak: <https://www.youtube.com/watch?v=zvgUAtp2c4Q>

“İzleyicilerin özellikle çok zor bir çocukluk geçirdiği halde ‘hayatta kalmayı’ başaran ve psikiyatr tedavisinin ardından hikâyesi mutlu sonla biten karakterlerden daha çok etkilenmektedir. Akılda kalıcılık ve hikâye arasında kurulan bu ilişkide karakterin hikâyesinin mutlu sonla bitmesine şahitlik etmek, izleyicinin kendi hayatına dair de umudunun arttığını göstermektedir.”

Yerli dizilerde psikoterapist temsili ile ilgili olarak ilk akla gelen örnekler arasında ilk sırada olan *Kırmızı Oda* dizisinin 61.bölümü⁸ olan final bölümünün Youtube kanalındaki ‘Veda’ ismi ile paylaşılan videonun yorumları incelendiğinde Koçak’ın tele-klinik tanımını destekler ifadelerle rastlanmaktadır.

4. Amaç ve Yöntem

Bilindiği üzere geleneksel televizyon söyleminin karakteristiği seyirciye doğrudan hitap etme şeklindedir. Haber spikerleri, program sunucuları, reklam aktörleri kameraya yani seyirciye bakarak konuşmaktadır. Bu özellik televizyonun seyirci üzerindeki konumunu otoriter bir noktaya taşır ve ilettiği mesajın daha etkili olması konusunda katkı sunar. Televizyon söyleminin bu karakteristiği mecranın sunduğu kurmaca yapımlarda da kendini göstermekte, yapımlarda kullanılan metinler televizyon karşısındaki seyirciyi hedef alarak ya da onun varlığını göz önünde bulundurarak inşa edilmektedir. Günümüz seyircisinin hizmetine sunulan dijital platformlar ise geleneksel televizyonun sunduklarından farklı içeriklerle kendilerine üye çekmek amacıyla olduklarından alışılmış anlatı kalıplarının dışına çıkma zorunluluğu hissetmektedir. Televizyonun olduğu kadar yayın denetimine tabii olmamaları da bu konudaki özgürlüklerini arttırmaktadır. Tüm bunlar platformların geleneksel televizyon kodlarını tekrar etmeden yenilikçi denemeler yapmalarına imkan vermektedir.

Söz konusu iki mecranın anlatılarındaki farklılıklardan yola çıkan bu araştırmanın amacı geleneksel televizyon dizilerinde ve dijital platform dizilerinde psikoterapist temsili söylem analizi yöntemini kullanarak karşılaştırmaktır. Metnin görevi kendisini oluşturanın amaçladığı, hedeflediği şekilde karşı tarafın bir anlam yaratmasını sağlamaktır ve bunun için asıl şart karşı tarafın bir yorumda bulunmasıdır. Metin ancak bu noktada bir anlam kazanır ve söyleme dönüşür (Çakır, 2014: 12,13). “Farklılaşmış eylem ve dil pratiği” olarak tanımlayabileceğimiz söylemin var olabilmesi için yorumlanması şarttır, aksi halde söylemin varlığından söz edilemez. Söylemin anlaşılabilmesinin şartı ise söylemin ortaya çıkışının “nerede, ne zaman ve nasıl” gerçekleştiğinin ve yanı sıra ifade edenin yani “aktörlerin” kimler olduğunun bilinmesidir (Sözen, 2017: 10). Söylemin bir araştırma alanına dönüşmesi dilin kimin tarafından, ne amaçlarla ve ne şekilde kullanılmakta olduğu sorularının sorulması ile ortaya çıkmış ve söylem analizi yöntemi gelişmiştir (Müfitler, 2023: 79). Diğer bir deyişle, anlamın nasıl ortaya çıktığını yorumlamayı amaçlayan söyleme dair çalışmalar bir nitel araştırma yöntemi olan söylem analizi yöntemi ile gerçekleştirilir. Bu yöntem ile ilgili olarak söylenebilir ki:

Kişilerin ve kurumların belirli sosyal ve kültürel çevrelerde dili nasıl kullandıklarını, dile nasıl anlam yüklediklerini ve bu anlam doğrultusunda kendi gerçekliklerini nasıl yarattıklarını ele alan ve tercih edilen iletişim yapılarının sosyokültürel normlar, tercihler ve beklentilerle olan ilişkisi araştıran söylem analizindeki temel vurgu söz konusu konuşmaların ve/veya yazılı iletişimin yapıldığı sosyal çevrenin, normların, güç ilişkilerinin özelliklerinin tanıtılması ve değerlendirilmesidir (Çelik & Ekşi, 2013: 115).

Televizyon çalışmalarında sıklıkla kullanılan söylem analizi yönteminden temsil biçimlerini ortaya koymak amacıyla da yararlanır. Çeşitli göstergelerle kendi anlamını üreten temsil söz konusu televizyon yapımları olduğunda sıklıkla ortak özellikler barındıran karakterlerin seyirciye sunulması ve bu sayede karakterlerin gerçeği yansıttığına dair bir varsayımın/algının oluşması şeklinde gerçekleşir. Bu araştırmaya konu olan psikoterapist temsili için televizyon dizilerinden *İstanbul Gelin* ve *Oğlum* adlı diziler, platform dizisi olarak ise *Fi* ve *Bir Başkadır* adlı diziler seçilmiştir.

⁸ Kaynak: https://www.youtube.com/watch?v=Xuu_PxwHpjs

Dizilerdeki terapist karakterlerin kişilik özellikleri ile uzmanlık alanları doğrultusunda gerçekleştirilen diyaloglar ve danışanları ile olan ilişkilerinin sınırları değerlendirilmiştir. Bulgular bölümünde diziler arasındaki farklılar ve benzerlikler ortaya koyulmuştur.

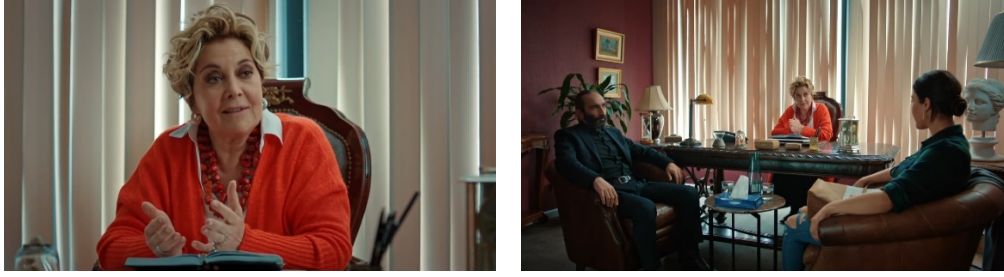
Tablo 1. Diziler ve Karakterler

Dizinin ismi	Dizinin konusu ve türü	Karakterler
İstanbul Gelin	Konu:Taşrada yaşayan birbirinden çok farklı karakterlere sahip dört yetişkin oğul ve otoriter bir anneden oluşan köklü bir ailenin iç içe geçmiş hayatlarına, gelinlerin ve ölmüş babanın gayri meşru ilişkisinden oaln oğlunun dahil olmasıyla yaşanan çatışmalar anlatılmaktadır. Tür: Melodram	Faruk: Özcan Deniz Süreyya: Aslı Enver Esma: İpek Bilgin Fikret: Salih Bademci Adem: Fırat Tanış İdil: Tilbe Saran
Oğlum	Ormanlık bir alanda ölü bulunan küçük bir çocuğun ailesi ile bu cinayetle ilgili suçlanan bir başka çocuğun ailesinin olay aydınlatana kadar deneyimledikleri süreç ve bu sürede yaşadıkları dönüşümler anlatılmaktadır. Tür: Dram	Zeynep: Songül Öden Melike: Nihal Yalçın Demet: Canan Ergüder İlyas: Timur Acar Sedat: Serhat Teoman Tuğrul: Feyyaz Duman
Fi	Narsist karakterli ünlü bir psikoterapistin çocukluğundan gelen travmalarını gizlemeye çalışarak gününbirlik ilişkiler sürdürürken günün birinde kendisinden yaşça küçük balerin bir kadına aşık olması ve içine düştüğü saplantının kendisine ve çevresindekilere olan etkileri anlatılmaktadır. Tür: Dram / Gerilim	Can: Ozan Güven Duru: Serenay Sarıkaya Deniz: Mehmet Günsür Bilge: Büşra Develi Özge: Berrak Tüzünataç Sadık: Osman Sonant
Bir Başkadır	İstanbul'un çeperlerinde abisi ile yaşayan ve gündelikçi olarak çalışan bir genç kızın yolu devlet hastanesindeki psikoterapist ile kesiştiğinde yaşadığı değişim ve genç kızın etkisiyle psikoterapistin kendi gerçekleriyle yüzleşmesi anlatılmaktadır. Tür: Dram	Meryem: Öykü Karayel Peri: Defne Kayalar Yasin: Fatih Artman Sinan: Alican Yücesoy Ruhiye: Funda Eryiğit Gülbin: Tülin Özen

İstanbul Gelin Dizisi

*İstanbul Gelin*⁹ 2017-2019 tarihleri arasında Star TV'de yayınlanmış ve 87. Bölümü ile final yapmıştır. Dram türündeki dizi psikiyatr Prof. Dr. Gülseren Budayıcıoğlu'nun kitabından uyarlanan ilk yapım olarak seyirci ile buluşmuştur. İstanbul'da yaşayan genç bir kadın olan Süreyya'nın (Aslı Enver) aşık olduğu Faruk (Özcan Deniz) ile evlenerek, Faruk'un memleketi olan Bursa'ya taşınması ile başlayan dizi, Boran soyadlı köklü bir ailenin aynı çatı altında sürdürdükleri hayatın çatışmaları üzerine kuruludur. Eşini yıllar önce kaybetmiş ve yetişkin dört erkek çocuğu ile aynı konakta yaşamaya devam eden otoriter bir anne karakteri de barındıran dizide, bu aileye sonradan katılan Adem (Fırat Tanış) dizinin psikiyatrik tedavi alan karakteridir. Adem, Boranların merhum babasının evlilik dışı ilişkisinden doğmuş ve yıllarca yaşadığı eksik hayatın hesabını ailenin geri kalanına sormaya kararlı bir adam olarak hikayeye dahil olur ve ailedeki tüm dengeleri değiştirir. Zorluklarla dolu geçmişin de etkisiyle özgüvensiz, mutsuz ve öfke kontrolü olmayan bir adam olan Adem, aynı dönemde tanıştığı ve kısa sürede evlendiği eşinin ısrarıyla bir psikiyatrden destek almayı kabul eder ve dizideki psikiyatr karakter İdil, Adem'in doktoru olarak yapıma dahil olur. Psikiyatr İdil karakterine hayat veren oyuncu Tilbe Saran, yaşı ve görüntüsü itibarıyla televizyonun uzman/bilirkişi konusundaki temsil biçimine son derece uygun bir görünüm sunmaktadır.

⁹ Kaynak: <https://www.startv.com.tr/dizi/istanbullu-gelin>

Şekil 1: İstanbullu Gelin Dizisinden Görüntüler

Adem eşine şiddet uyguladıktan sonra evliliği bitme noktasına gelir ve yine aynı dönemde eşinin ısrarı ile psikiyatrist randevusuna gider. (28.Bölüm¹⁰) Psikiyatrist İdil karşısındaki danışanın isteksiz tavrını kırmak için başta ısrarcı olmaz ve Adem'in konuşmaya gönüllü olması için ona zaman tanır. Bunun üzerine Adem "Siz beni nasıl görüyorsunuz?" (1:20:02) diye sorar. Bu noktada Psikiyatrist İdil son derece sakin ve anlayışlı bir üslupla cevap verir:

"Ben sizin öfkeli, kırgın, incinmiş, kızgın olduğunuzu görüyorum. Yarım kalmış işler, bazen çözülmemiş duygular, çocukluğumuzda incinmiş olmak, şiddet görmek ya da şiddete tanıklık etmek, adalet duygumuzun sarılmış olması bizi çok öfkeli edebilir" (İstanbullu Gelin, 28. Bölüm, 1:20:45).

Adem'in iletişime açık olmadığı gören İdil bu kez danışanın motive etme yoluna gider ve terapiye eşinin yönlendirmesiyle gelmiş olsa bile kendisinin orada olmasının sorununu çözme konusunda istekli olduğu anlamına geldiğinden bahseder. Bu noktadan sonra "Şiddetle tanışmamış insanlar şiddet uygulayamaz" (1:22:32) diyerek Adem'in geçmişine dair paylaşımda bulunmasını sağlar. Böylece Adem çocukluğunda üvey babası tarafından uzun süre şiddet gördüğünü anlatmaya başlar. Annesi ile olan ilişkisine dair de düşüncelerini paylaşır. Bu diyaloglar sırasında Psikiyatrist İdil jest ve mimiklerini karşısındakini kabul ettiğini açıkça vurgulayacak biçimde kullanmaktadır. Seyirci bu sayede, Adem'in iletişim kurmaya ikna olmasını doktorun başarısı olarak algılar.

Başka bir bölümde (35. Bölüm¹¹) Adem yine terapi seanslarının birindedir. Bu kez hayatını yoluna koymaya başlamış dahi olsa mutsuz olduğundan ve bunun tatmin hissini engellediğinden bahseder. Bunun üzerine Psikiyatrist İdil "Demek ki sizin bir karar vermeniz gerekiyor" (0:29:21) diyerek Adem'i şaşırtır. Adem ne anlaması gerektiğini bilmediğini mimikleriyle ifade ederek sessiz kalınca Psikiyatrist İdil şöyle devam eder:

"Mutlu olmak bir karardır. Çoğunlukla çocuklukta alınan bir karardır. Hiç farkında olunmadan alınan bir karardır. Anne babaları tarafından sevildiğini hisseden çocuklar, şefkati, onayı hisseden, bu biçimde büyüyen insanlar farkına varmadan bu kararı alırlar. Bu insanlar çoğunlukla mutlu olmayı da mutlu etmeyi de bilirler. Ailelerini kaleleri gibi görürler. Gündelik sorunlarla baş etmeleri, çözüm yolu bulmaları çok daha kolay olur. Ama bazıları bu desteği bulamadan büyür, yetişir. Bazen ona bu destek sunulmaz, bazen de bu desteği göremeyecek sebepleri vardır. Bu insanların mutlu olmayı öğrenmeleri gerekir" (İstanbullu Gelin, 35. Bölüm, 0:29:57).

Psikiyatrist İdil'in konuşması sürerken kamera terapi odasının dışına çıkar ve dizinin diğer karakterlerin o sırada yaşamakta oldukları anlardan kesitlerin sunulduğu görüntülerin üzerinde seyirciye ulaşmaya devam eder. Bu noktada Psikiyatrist İdil 'herkese' konuşmaya başlamıştır.

İlerleyen bölümlerde Adem ve eşi evliliklerini sürdüremeyecekleri konusunda anlaşmış ve ayrılma kararı almışlardır. (39. Bölüm¹²) Ayrılık kararı sonrası gittiği seansta Adem kimse tarafından sevilmediğinden dert yanar. Bu noktada Psikiyatrist İdil her zamanki sakin tavrı ile "Siz kendinizi seviyor musunuz?" (1:23:46) diyerek Adem'in kafasını karışmasını sağlar, daha sonra

¹⁰ Kaynak: <https://www.starttv.com.tr/dizi/istanbullu-gelin/bolumler/28-bolum>

¹¹ Kaynak: <https://www.starttv.com.tr/dizi/istanbullu-gelin/bolumler/35-bolum>

¹² Kaynak: <https://www.starttv.com.tr/dizi/istanbullu-gelin/bolumler/39-bolum>

“Sizin kendinize vermediğiniz bir şeyi etrafın size vermesini bekliyorsunuz” (1:23:53) diyerek devam eder. Adem’in, eşinin kendisi hakkındaki endişelerini doğru değerlendiremediğini anlamasını sağlar. Bunun üzerine Adem kendisiyle yüzleşerek “Neden öyle yaptım ben?” (1:25:03) diyerek sesli düşünür. Bu soruyu Psikiyatr İdil şöyle cevaplar:

“Çünkü sevebileceğinize o kadar inanmıyorsunuz ki. İnsan bir kez böyle bir şeye inanınca sürekli kendini haklı çıkarmak için kanıtlar arar. Şimdiye kadar inandığınız şeyden vazgeçmek kolay bir şey değil. Ben bir yanlışın peşinden gitmişim hop değişiyorum demek çok zor anlıyorum bütün insanlar oyunda kazanmak ister ama sizin oyununuzda kazanmak için önce kaybetmek gerekiyor. Siz oyunu böyle kurgulamışsınız. Bence insanlar sizi sevmeye hazır, ama siz izin verirsiniz. Siz değişirseniz dünya da değişecek” (İstanbullu Gelin, 39. Bölüm, 1:25:05).

52. Bölüm¹³’deki terapi sahnesinde bu kez Adem insanlara olan güvensizliğinden bahsetmektedir. Psikiyatr İdil, Adem’i şaşırtacak bir hamle yaparak “Bu anne babaların aslında çok iyi niyetle bize verdikleri tavsiyeler nasıl kafamızı karıştırıyor, ayağımıza dolanıyor değil mi?” (1:41:17) diye sorar. Adem duyduklarına anlam veremeyince İdil “Dışarının tehlikeli olduğuna, başkalarına güvenmemeleri konusunda. Bu tavsiyeler, telkinler bizde korkuya dönüşüyor ve daha sonra hayat pratiğimiz haline geliyor” diyerek konuyu bu güvensizliğinde aralarında büyümek zorunda kaldığı aile üyelerinin katkısına getirir, daha sonra ise “Terapide bir laf var, annenin doyuramadığını dünya doyuramaz derler” (1:43:06) diyerek Adem’in annesi ile olan ilişkisinden kaynaklanan sürekli tehlikede hissetme haline dikkat çeker ve ona çocukluğunda yaşadığı güvensiz ev ortamını hatırlatır. Adem’in dünyanın tehlikeli bir yer olduğuna olan inancının değişmemesi üzerine ise İdil şöyle devam eder:

“Dünya tehlikeli de olabilecek bir yer ama her zaman değil. Belki bu aradaki farkı ayırt edebilmek lazım (1:44:18). Ailemizden ihtiyaç duyduğumuz ilgi şefkat destek doyuma ulaşamazsak daha ileri yaşlarda tatmin duygusunu yaşayamayız, çok zor olur. Hayattan sürekli bir darbe beklersek, o darbe olmasa bile biz zaten cenge çıkmış kadar yoruluyoruz. Oysa hayatın akışına kendimizi teslim edebilirsek, bu öfke kızgınlık nefret zincirini kırabilirsek anın tadını yaşayabiliriz. Belki o zaman arzu ettiğimiz huzur ve tatmin gelip bizi bulur” (İstanbullu Gelin, 52. Bölüm, 1:44:45).

İlerleyen bölümlerde Adem ve eşi boşanır ve küçük bebeklerinin bakımı nedeniyle iletişimlerini sürdürmeleri gerektiğinden görüşmeye devam etmek zorundadırlar. Bu süreçte de sağlıklı iletişim kuramadıklarından Psikiyatr İdil’in yardımına başvururlar (77.Bölüm¹⁴) Adem’in eşi bekar bir anne olarak yaşadıkları ve gün içinde bebek bakımının yarattığı yorgunluk nedeniyle ruhsal çöküntü içindedir. Psikiyatr İdil bu kez Adem’in eşine odaklanır ve ebeveynlerin önceliklerin kendileri olması gerektiğini ve boşanmış aileler için çocukla ilişkilerini sürdürme açısından nelere dikkat etmeleri gerektiğini ögütleyen uzunca söylevine başlar:

“Çocuğunuz için atabileceğiniz en kıymetli adım öncelikle sizi nelerin mutlu edeceğini bulmak, kendi iç barışınızı sağlamak. Çünkü insan kendisiyle barışık bir yetişkin olabilirse çocuklar onları örnek alır. O zaman hayata anlam katar. O çocuklar çok daha kolay ilişki kurabilirler. Çok daha sağlıklı ilişki sürdürebilirler. Elbette bir çocuğun bir aile içinde büyümesi belki ideal olan ama eğer biz onu sağlayamıyorsa o zaman öncelikle kendimizi düşüneceğiz. Çünkü çocukların önceliği mutlu bir anne görmek, mutlu bir baba görmek. Düşünsenize o küçücük çocuğun evinden başka sığınabileceği bir yer yok. Eğer çocuk kendi evinde kendini güvende hissetmiyorsa bütün dünyayı öyle algılayacak. Tekinsiz, tehlikeli, istenmeyen, kendisinden kolayca vazgeçilecek bir yer gibi algılayacak ve güven duygusu zedelenecik. Siz anne baba olarak bir arada olamıyorsanız, o zaman başka yerlerde hayatlarımızı doyasya yaşayacağız. Ama çocuğumuz için bir araya geldiğimizde o kavgayı gürültüyü bir yana bırakacağız. Dost olmaya gayret edeceğiz, o zaman

¹³ Kaynak: <https://www.startv.com.tr/dizi/istanbullu-gelin/bolumler/52-bolum>

¹⁴ Kaynak: <https://www.startv.com.tr/dizi/istanbullu-gelin/bolumler/77-bolum>

çocuğumuz o ayrılıktan zarar görmeyecek, etkilenmeyecek ve en önemlisi güven duygusu zedelenmemiş olacak. Tabii dışarıda hayatlarınızı yaşayın derken önceliğiniz çocuğunuzda olacak" (İstanbul Gelin, 77. Bölüm, 1:19:04)

Diğer bölümlerde olduğu gibi bu bölümde de psikiyatrin sözleri sadece Adem'i değil, bu konuda uzman tavsiyesi duymaya ihtiyacı olan seyirciyi de hedef almaktadır. Uzun açıklamalar yapması, bireyin iç barışı, mutluluğu, yakın çevresiyle, sevdikleriyle, aile üyeleriyle vs. olan ilişkilerinde sahip olması gereken bakış açısı gibi konularda düşünce ve davranış değişikliğine sebep olacak bilgiler paylaşması, bunların ekran karşısındaki seyircinin duymaya ihtiyacı olan sözler olduğu varsayılarak yazılmış olduğunu düşündürmektedir. Dizi bu yönüyle daha önce "tele-klinik" olarak tanımlandığı belirtilen *Kırmızı Oda* dizisi ile benzer özellikler göstermektedir.

Oğlum Dizisi

2022 tarihinde Show TV'de yayınlanmaya başlayan, polisiye öğeleri içeren dram türündeki *Oğlum*¹⁵ dizisi 15. bölümü ile final yapmıştır. Karakterler arasındaki rol ağırlığının neredeyse eşit olduğu oyuncu kadrosuna sahip dizinin ön plandaki karakterlerinden biri de pedagog Demet (Canan Ergüder) karakteridir. Dizi dört yaşında bir çocuğun cinayete kurban gitmesi sonucu bu suçtan sorumlu tutulan on yaşındaki başka bir çocuğun ve olayda mağdur olan her iki ailenin de dahil olduğu hikayesi ile gerçek katilin kim olduğunun ortaya çıkarılması üzerine kuruludur. Dizinin ilk bölümünde¹⁶ yaşanan cinayete yer verilir ve bölümün sonunda pedagog karakter hikayeye önce anlatıcı sesi ile sonra oyunu ile dahil olur. Çocuklarını kaybetmiş ailelerin yaşadığı acının büyüklüğünü ve bu acıya katlanmanın zorluğunu vurgulanan monolog "Hikaye ne kadar sert olursa olsun umut her zaman bir yolunu bulur. Kayadan fışkıran bir çiçek gibi..." (0:01:41) sözleriyle tamamlanır. Yine aynı bölümün sonunda karakolda göz altında tutulan cinayet zanlısı Efe adlı çocuk ile tanışma sahnesi yer alır. Pedagog Demet, Efe'yi konuşturmakta zorlanacağını bildiğinden onu ikna edecek bir üslup kullanmaya çalışır.

Demet: "Efe ben bir pedagogum. Pedagog ne demek sen biliyor musun? Pedagog demek büyümüş ama küçüklüğünü kaybetmemiş insan demek. Bilirsin büyükler bazı şeyleri anlamazlar. Onlar için bir şey ya siyahtır ya beyazdır. Kurallar dünyasında yaşarlar ve maalesef dünyanın güzelliklerini çocuklar kadar iyi göremezler. Ama ben onlar gibi değilim. Gizli bir yeteneğim var" (Oğlum, 1. Bölüm, 1:34:38)

Bu şekilde başlayan tanışma Efe'nin çekinerek de olsa söze dahil olmasıyla devam eder. Demet Efe'yi konuşturmayı başarak babası ile iletişiminin zayıf olduğunu öğrenir. Efe suçlamaları bilmekte ama bu konuda konuşmayı reddetmektedir. Bu noktada Demet "Eğer canını sıkan şeyi bana anlatmak istersen belki biraz rahatlırsın" (1:36:16) diyerek çocuğun kendisine güvenmesini sağlayacak bir üslup takınır. Devamında çocuklarla iletişimin yetişkinlerle kurulandan çok farklı olması gerektiğini Efe'nin yanı sıra seyirciyi de uzman diliyle aktardığı sözlerle devam eder:

"Tabii ben senin neden endişelendiğini anlayabiliyorum. Çoğu kez şahit olmuştundur. Büyükler her zaman bir suçlu ararlar. Bayırlılar birbirlerine suç atmaya. Sen de haliyle diyorsun ki onca anlattığım şeyden sonra ya kabak benim başıma patlarsa. E haklısın büyüklerden her şey beklenir. O zaman ben sana bir sır daha vereyim mi? Senin herhangi bir konuda suçlu olman mümkün değil. Çünkü sen bir çocuksun ve çocuklar hiçbir zaman suçlu olmaz, istemeden yanlış bir şey yapmışsan bile. Bunun sorumlusu sen değilsin biziz. Bütün çocuklar masumdur..." (Oğlum, 1. Bölüm, 1:36:24)

Efe'nin işlemediği bir suçu kabul etmesi ile işler bir süre sarpa sarar ve Pedagog Demet hem Efe ile terapilerine hem de çocuğun anne babası ile görüşmelerine devam eder. Gerçekte Efe anne ve babasını cezalandırmak için bu suçu kabul etmiştir. Demet ise Efe'nin suçlu olduğunu zannettiği zamanlarda bile çocuğa olan bakış açısını değiştirmez ve onun suça itilmesinin nedenlerini

¹⁵ Kaynak: <https://www.showtv.com.tr/dizi/tanitim/oglum/2834>

¹⁶ Kaynak: https://www.showtv.com.tr/dizi/tum_bolumler/oglum-sezon-1-bolum-1-izle/102700

araştırır. Bu noktada seyircinin de suçlu çocuklara olan bakışlarını değiştirmeye yönelik sık sık tekrarlanan ifadeler kullanılır.

Şekil 2: Oğlum Dizisinden Görüntüler

Demet birden fazla kez Efe'nin annesi Zeynep (Songül Öden) ile konuşur. Konuşmalarının birinde konu ebeveyn olma sürecidir. (4.Bölüm¹⁷) Efe'nin annesi eşinin duygularını belli eden bir adam olmadığını söyler. Flashback sahneler de yer verilen sekansta baba karakterinin neredeyse vicdansız bir karakter olduğu, eşine ve çocuğuna sevgi göstermediği, hatta Zeynep'in kendisinden korktuğu ortaya çıkar. Diyalog sahnelerinde bebeklik dönemindeki bakım gereklilikleri hakkında konuşurlar. Zeynep doğumdan sonraki süreçle ilgili olarak "Annem vardı ama çok istemedim ondan yardım. Tek başıma bakmayı tercih ettim. Anneliğine çok güvenmediğim için belki" (0:54:23) diyerek o süreçte yalnız başına olmasının nedenlerini açıklamaya çalışır, eşinin ilgisiz tavrından ise bahsetmez. Demet'in kendisine o süreçte zorlanıp zorlanmadığını sorması üzerine herkes kadar zorlandığını ama bir şekilde o günlerin geride kaldığını söyler. Demet bunun üzerine daha fazla ayrıntıya ihtiyaç duyar ve "Emzirme sürecinde göz teması kurdunuz mu?" (0:56:24) diye sorar. Zeynep emin olamaz. Bunun üzerine Demet şöyle devam eder:

"Suça sürüklenen çocuklarda genellikle anneye güvenli bağlanma ile ilgili sıkıntılar olur. Emzirme sırasında göz teması güvenli bağlanmayı güçlendirir. Aslında sadece emzirme demek yanlış olur. Bebeği doyurma sırasında göz teması kurmak çok önemlidir." (Oğlum, 4. Bölüm, 0:56:50)

Zeynep duydukları karşısında kendisinin yetersiz bakım vermekle suçlandığını zannederek savunmaya geçer. Demet ise bunları sormak zorunda olduğunu söyleyerek kadını sakinleştirmeye çalışır. İlerleyen bölümlerde Zeynep oğlu Efe'nin kendisini sevmediğini düşünmeye başlamıştır. Bu konuda Demet ile konuşur ve nedenlerini anlamaya çalışır. (7.Bölüm¹⁸) Demet onu teselli edecek şekilde konuşarak yaşadığı suçluluk hissini azaltmaya çalışır:

"Zeynep hanım bu iki günlük bir mesele değil ki. Yılların birikimi... Belki siz ona çok fazla işleriniz yüzünden şimdi olmaz Efe dediniz. Belki o sizin dikkatinizi çekebilmek için bütün gün somurttu. Annem gelsin neyin var diye sorsun istedi. Ama siz hiç görmediniz, hiç sormadınız. Belki o bir hata yaptı size sarılmak istedi, özür dilemek istedi. Ama o daha ağzını açmadan siz ona sesinizi yükselttiniz. Bu ve bunun gibi birçok şey olmuş olabilir. Geçmişi değiştiremezsiniz. Önemli olan bundan sonra neler yapacağınız." (Oğlum, 7. Bölüm, 2:17:05)

Zeynep mahcup bir ifadeyle önüne bakar. Nasıl davranması gerektiğini bilmediğini söyler. Bunun üzerine Demet hiçbir şey için geç olmadığını, birlikte vakit geçirmelerinin, doğal olmasının ve sevgisini göstermesinin yeterli olacağını söyler ve "Mesela, birlikte geçirdiğiniz güzel bir günü tekrar edin" (2:18:23) diyerek tavsiyede bulunur. Dizide uzman konumunda olan bu karakter, yine televizyonun geleneksel temsil biçimine uygun şekilde akılcı, sağduyulu bir profil olarak sunulmuş, çocuk ebeveyn ilişkisi konusunda bilgi edinmek isteyebilecek seyirciye katkı sağlamayı amaçladığı düşünülecek şekilde 'konuşturulmuştur'.

¹⁷ Kaynak: https://www.showtv.com.tr/dizi/tum_bolumler/oglum-sezon-1-bolum-4-izle/103225

¹⁸ Kaynak: https://www.showtv.com.tr/dizi/tum_bolumler/oglum-sezon-1-bolum-7-izle/103692

Oğlum dizisi ile ilgili belirtilmesi gereken önemli bir nokta *İstanbul Gelin*'den farklı olarak dizide terapi veren karakterin kendi hayatından ayrıntıların da hikayeye dahil olmasıdır. Fakat dizi hikayenin genel ekseninde romans eksikliğini gidermenin bir yolunu aramış ve bunu Pedagog Demet karakteri ile Efe'nin dosyası ile ilgilenen polis Sedat (Serhat Teoman) arasında gelişen ilişkiyi hikayeye dahil ederek çözmüştür. Bu da geleneksel televizyonun temsil klişeleri açısından son derece olağandır. Seyircinin içinde 'aşk' olmayan bir anlatıyı kabul etmeyeceği var sayıldığından oldukça zorlama görünen romantik bir ilişki hikayeye eklemlenmiş ve bu çiftin yakınlaştığı sahneler dizinin genel dokusu ile tezat arz ederek anlatının bütünlüğüne zarar vermiştir.

Fi Dizisi

2017 – 2018 yılları arasında 2 sezon toplam 22 bölüm olarak Puhu TV'de yayınlanan *Fi*¹⁹ adlı dizi psikolojik gerilim türündedir. (Dizi ayrıca Netflix kataloğunda da yer almaktadır) Azra Kohen'in çok satan kitap serisinden aynı isimle uyarlanan dizinin ana karakteri televizyon programı da yapan ünlü bir psikiyatrist Can Manay'dır (Ozan Güven). Son derece narsistik kişilik yapısına sahip Can Manay kadınlarla geçici ilişkiler yaşayan ve yakın çevresine karşı sert ve otoriter bir tutum izleyen zor bir karakterdir. Dizinin tanıtım sayfasında "Tutkunun peşinden koşanların, yanma pahasına ateşe uçanların ve acıdan geçerek kendi gerçeğine ulaşanların hikayesi..." yazmaktadır. Bu cümle ile başta Can karakteri olmak üzere anlatıdaki birçok karakterin uğruna riskler almaktan çekinmedikleri arzuları olduğunun altı çizilmiştir.

Dizinin ilk bölümünde²⁰ Can'ın televizyon şovunun çekimleri ve özel hayatından kesitlerin sunulduğu giriş bölümünden sonra sıra Can'ın sıradan hayatının kırılma noktası olacak sahne ekranlara gelir. Can bir süredir gözlerden uzak kalabileceği 'izole' bir ev aramaktadır ve uzun aramalar sonucu bulunan evi görmeye gittiğinde komşu evde genç bir kadın görür. Bu noktada önceliği değişir, evi beğenirse de satın almayı kabul ederek gördüğü kadını takıntı haline getireceğinin sinyallerini verir. Hikayenin devamında Can uzmanlığını da kullanarak kadını manipüle eder ve sevgilisinden ayırmayı başarır. Duru (Serenay Sarıkaya) adlı bu kadın balerindir ve aslında Can ile benzer şekilde narsist eğilimlere sahiptir. Dizide çatışma Can Manay'ın yalnızca Duru ile bir ilişki yaşama takıntısı üzerinden değil aynı zamanda kendisinin karanlık geçmişini ortaya sermeye çalışanlar ile yaşadığı mücadele üzerinden de kurulur. Can gerek maddi imkanları gerekse geniş çevresi sayesinde geçmişinde akıl hastanesinde tedavi gördüğünü gizlemeyi başarmıştır. Hatta bu sırrını korumak için eski danışmanlarından birini öldürmüştür. Yıllar sonra konu tekrar gündeme geldiğinde Can Manay'ın uzun süredir koruduğu konforlu hayatı zarar görür.

Can Manay evlilik dışı bir ilişki sonucu dünyaya gelmiş ve gerçek annesi tarafından terk edilip yetimhanede büyümüştür. Ona Eti isminde psikiyatrist bir kadın sahip çıkmış, onu ölen oğlunu yerine koyarak her sıkıntısında arka çıkmıştır ve hakkındaki tüm sırları bilmektedir. Can'ın dönem dönem takıntılı davranışları olmuştur ve her defasında Eti sayesinde başını derde sokmaktan kurtulmuştur. Bu defa Duru'ya olan aşkı nedeniyle benzer bir noktaya geldiği için Eti tarafından uyarılır fakat vazgeçmeyi kabul etmez. Dizinin ilk sezonunda Duru'nun henüz sevgilisinden ayrılmadığı ve çiftin evlenmeye karar verdikleri 6.bölümünde²¹ Can Manay'ın Eti ile yaptığı konuşma bunun üzerinedir. (0:06:44) İlerleyen bölümlerde Duru sevgilisinden ayrılır ve Can Manay ile bir ilişkiye başlar. Fakat, ilişkilerinin ilk zamanlarında ortak bir dil geliştirmeyi başarsalar da zamanla aralarında problemler yaşanmaya başlar. Bu ilişki boyunca yaşadıkları her sorunda Can Manay onsuz yaşayamayacağını iddia ederek "saplantılı bağlanma davranışları" sergilediği görülmektedir. (Saraç, 2021: 5). Bununla birlikte Duru'nun da tıpkı Can Manay gibi narsistik kişilik özellikleri ön plana çıkmaktadır. Dans ettiği gruptaki arkadaşlarının arasında her zaman en başarılı olmak onun için bir zorunluluktur ve her fırsatta farkını göz önüne sermek için uğraşır.

¹⁹ Kaynak: <https://puhutv.com/fi-dizisinin-oyunculari-ve-konusu>

²⁰ Kaynak: <https://puhutv.com/fi-1-bolum-izle>

²¹ Kaynak: <https://puhutv.com/fi-6-bolum-izle>

Şekil 3: Fi Dizisinden Görüntüler

İkinci sezonun son bölümünde²² karşı karşıya geldiklerinde Can kendisinden vazgeçmeyeceğini söyler, “Beni hiç sevmedin mi?” diye sorar. Duru ise “Tabii ki sevdim ama seninleyken kendimi hiç sevmedim” (0:57:06) diyerek ayrılığı kabullenmesini ister. Can Manay bunun için onu vurması gerektiğini söyleyince Duru tetiği kendine çevirerek ayrılmayı kabul etmemesi halinde intihar etmekle tehdit eder. Can Manay onu durdurmaya çalışırken Duru kendisini bacağından vurur. Sonunda ayrılığı kabul etmek zorunda kalan Can Manay bir süre akıl hastanesinde yatsa da hikayenin finalinde tekrar özgürlüğüne kavuşmuş olarak gösterilmektedir.

Fi dizisinde, psikiyatrist karakterler içeren diğer birçok yapımda olduğu gibi terapi sahnelerine yer verilmez. Bunun yerine ruh sağlığı sorunlu bir psikiyatristin yakın çevresi ile ilişkilerini nasıl sabote ettiğini, kendisine ve diğerlerine verdiği zararlar çok katmanlı bir anlatı üzerinden aktarılır. Dizi bu yönüyle yerli dizi tarihinde bir ilk olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bir Başkadır Dizisi:

2020 yılında Netflix’in orijinal yapımı olarak hayata geçen *Bir Başkadır*²³ dizi 8 bölümlük mini dizi olarak tasarlanmıştır. Dizide muhafazakar bir aileden gelen, ilkökul mezunu genç bir kadın olan Meryem’in (Öykü Karayel) kısa zaman önce ortaya çıkan bayılmaları nedeniyle başladığı terapi süreci boyunca kendisinin ve aile üyelerinin hayatında yaşanan değişim hikayenin çatışmasını oluştururken, Meryem’in terapisti olarak hikayeye dahil olan Peri (Defne Kayalar) dizinin alt metnini oluşturan geleneksel modern çatışmasının karşı unsuru olarak yer alır.

Televizyon dizilerinde görmeye alışık olduğumuz samimi ve ilgili terapist profilinin aksine ilk bölümden²⁴ itibaren Peri’nin profesyonelliğini tartışmalı hale getirecek şekilde bir oyunculuk tercih edildiği görülmektedir. Meryem’in terapiye ihtiyacı olduğuna inanmadığı halde tavsiye üzerine gittiği ve herhangi bir beklentisinin olmadığı ilk seansta Peri, gerek dik bir pozisyonda geriye yaslanmış beden dili gerekse ifadesiz olmaya çalıştığı hissedilen mimikleri ile danışanı karşısında mesafeli bir tavır sergiler. (6:02) Meryem’in konuşkan karakterinin sonucu olarak gereksiz ayrıntılara girerek paylaştıkları sayesinde aralarındaki diyalog dağınık biçimde akar ve bu nedenle seyirci ilk andan Meryem’e sempati duyar. İlerleyen dakikalarda Meryem terapiye gelmeden önce mahallelerindeki Hoca Efendi’den (dizide mahalle caminin imamı için bu ifade kullanılmaktadır) izin aldığından bahsedince Peri’nin konuyu değiştirmesi duyduklarından rahatsız olduğu hissettirir. Seansın sonunda Meryem’in ilgi duyduğunu belli ettiği adam hakkında Peri’nin söyledikleri Meryem’i huzursuz eder ve Meryem Peri’yi dedikodu yapmakla suçlayarak neredeyse azarlar. Bunun üzerine Peri sessiz kalır. Bölümün devamında Meryem evine dönerken Peri bu kez başka bir klinikte, fakat bu kez danışan koltuğundadır.

Psikiyatrist Peri modern bir ailenin tek kızıdır. 30’larının sonunda bekar bir kadın olduğunu öğrendiğimiz Peri’nin ebeveynleri -özellikle annesi- ülkedeki muhafazakar kesimin yaşam biçiminden rahatsız olmaktadır ve kızlarına da çocukluğundan itibaren bu düşünceyi aşılamışlardır. Peri yıllar sonra mesleği gereği bu düşünceye sahip kişilerle muhatap olması gerektiğinde profesyonelliğine uygun düşmeyecek biçimde kişilerin görünüşlerinden olumsuz etkilenmekte ve bu yaşadığı duygu nedeniyle kendi içinde bir hesaplaşma yaşamaktadır. Peri birkaç saat önce Meryem ile finali gergin biten seansta yaşadıklarını, dizinin bir diğer psikiyatrist

²² Kaynak: <https://puhutv.com/fi-ci-10-bolum-izle>

²³ Kaynak: <https://www.netflix.com/title/81106900>

²⁴ Kaynak: <https://www.netflix.com/watch/81214834>

karakteri Gülbin'e (Tülin Özen) aktarmaktadır. Seyirci Peri'nin Gülbin'in okul arkadaşı olduğunu ve bu seansların iki yıldır devam ettiğini ilerleyen bölümlerde öğrenir. Peri'nin "Gerçekten zorlanıyorum" (23:04) cümlesi ile başlayan bu terapi sahnesinde Gülbin, kendisini en çok neyi rahatsız ettiğini sorunca Peri "Hoca muhabbeti herhalde" diye cevaplar ve yaşadığı rahatsızlığın asıl nedeninin Meryem'in baş örtülü olması olduğunu söyle açıklar:

"Kızı dinliyorum ama içimde kaçamadığım, kurtulamadığım bir öfke... Sana bile şimdi böyle sesli söylemeye... Nasıl diyeyim? Anormal bir huzursuzluk oluyor içimde ama en derinde bir yerde durduramıyorum. Yani bu duyguyu yok, engelleyemiyorum. Ne zaman başı kapalı biri gelse, otursa karşıma, her seferinde 'Saçmalama Peri' diyorum. Onca sene okudun ettin, bu ne diyorum. Bu ayrımcılık, düpedüz ayrımcılık. Ötekileştirme bu işte. Sen ne yapıyorsun? Sen bunu yaparsan. Delirdin mi yani? Her anlamda yanlış, mesleki olarak tamamen yanlış zaten de, insan olarak yanlış ya. Ayrımcı, düşüncesiz, empatiden yoksun, korkunç birisin sen. Yapma bu işi, yapma bari. Çözemiyorsan bu konuyu, hasta görme, bırak. Yok durduramıyorum kendimi." (Bir Başkadır, 1.Bölüm, 26:48)

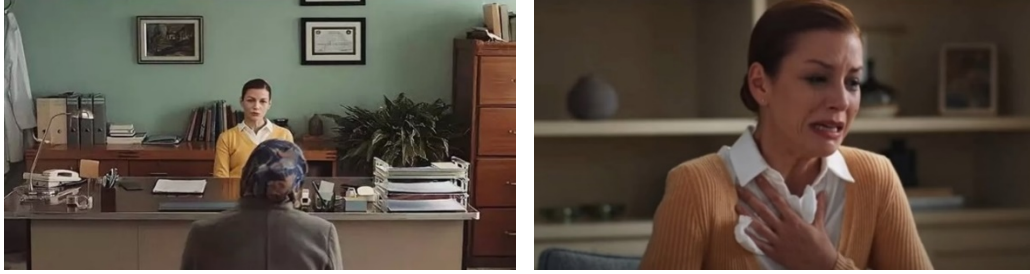
Peri, karşısındaki Gülbin'in okul arkadaşı olsa da onun aile yapısını iyi tanımamaktadır. "Güçlü olan onlar, çoğunluk onlar. Biz seninle kendi ülkemizde bir akvaryumun içinde" gibiyiz derken Gülbin'in de kendisi gibi düşündüğünü varsaymaktadır. Fakat, seyirci Gülbin'in mimiklerinden aslında orada olmak istemediğini ve bu duyduklarına zor tahammül ettiğini hissetmektedir. Gülbin'in ablası da baş örtülü bir kadındır ve ailesi Peri'nin ailesinin aksine geleneksel bir ailedir. Peri'nin arkadaşları ile olan ilişkilerinin derinlikten yoksun olduğunu bu şekilde gözlemlemek mümkündür. Seansın devamında Peri "Nasıl kanıyor bu insanlar hacılara, hocalara? Gencecik körpecik kızlar... Hacı, hoca, dua, namaz kafayı yemişler. Ayrı ülkede yaşıyoruz sanki biz bu insanlarla" (33:54) diyerek düşüncelerini paylaşmaya devam ettikten sonra konuyu geçen yıl gittiği Peru seyahatine getirir. Orada aynı dili konuşmadığı insanlarla bile daha kolay bağ kurduğundan bahseder ve gördüklerine duyduğu hayranlığı anlatır. Peru'ya birlikte gittiği bir arkadaşının bir süredir şaman ayinlerine katıldığını ve kendisinin de çok merak ettiğinden bahsettiğinde, sessizce onu dinlemeye devam eden Gülbin'in bakışlarında alaycı bir tavır göze çarpar. Aslında Peri de yeni çağ akımı uzantısı olan bir takım uygulamaların peşine düşmüştür ve eleştirdiği dogmatik düşünceden çok da farklı bir noktada değildir.

Gülbin yaşanan sessizlikten yararlanıp "Güçlü olan onlar dedin az önce ya. Nedir ellerindeki güç? Biraz açalım mı o konuyu?" diye sorar. Peri ise "Açmayalım vallahi. Durum ortada. Devam etmemek en doğru belki de. Gelemeyecek büyük ihtimalle bir daha. Gitsin hocasına anlatsın" diyerek cevap verir." Bunun üzerine Gülbin sessiz kalır. Peri, Gülbin'e düşüncelerini söylemesi için ısrar edince Gülbin "Hocayı bilmiyorum ama sen bir daha gelmesin diye elinden geleni yapmışsın sanki?" der. Peri sıkılmış bir ifadeyle "Kapatalım mı bu konuyu gerçekten?" diye karşılık verir ve seansı sonlandırırlar. Peri odadan çıktığında Gülbin derin bir nefes verir ve az önce yaşadıklarından hissettiği sıkıntıyı ortaya koyar. (35:28)

Bir sonraki bölümde²⁵ Peri bir yoga seansına katılır. Seansın sonunda katılımcılar arasında genç bir kadın kendisi ile tanışır. Kadın aslında ünlü bir dizi oyuncudur fakat Peri kendisini tanımamaktadır. Oyuncu kadın da kendi yaptığı işe saygı duymamakta ve "total dizisi" diyerek televizyon seyircini aşağılamaktadır. Peri bir sonraki sahnede yine hastanededir ve karşısında Meryem oturmaktadır. Meryem bir önceki seansın sonunda yaşadıkları gerginliği unutmuş gibidir. Peri de tekrar gelmiş olduğundan mutlu olduğunu söyler. Meryem yine Peri'nin sorularına dağınık cevaplar verir. Bu seans gerginlik yaşanmasa da Peri, sonrasında danışan konumunda olduğu Gülbin'in gerçekleştirdiği terapide Meryem ile seanslara devam etmekten rahatsız olduğunu söyler. Gülbin ise üstüne gitmesi gerektiği karşılığını verir. Bunun ilk kez olmadığını, önceki yıl da baş örtülü bir kızın terapisini yarım bıraktığını hatırlatır. Peri yine konuyu kapatmayı tercih eder.

²⁵ Kaynak: <https://www.netflix.com/watch/81214835>

Üçüncü bölümde²⁶ Meryem seansa gelirken Peri'ye bir tepsi börek getirmiştir. Peri bunu kabul edemeyeceğini söyleyerek böreği almaz. Meryem'in bayılmaları kesilmiştir ve terapinin kendisine iyi geldiğini düşünmektedir. Bu bölümde Meryem ve Peri arasında geçenler, Peri'nin Gülbin'e aktarımı ile paralel kurgulanmıştır. Peri meslek etiğine uygun olmayan biçimde ilk andan itibaren Meryem'e ait tüm bilgileri paylaşmaktadır. Bu seansta artık iyice konuşmaya başladığını, aşık olduğu adamı bile anlattığını Gülbin'e aktarır. Gülbin de "Sana güvenmeye başlamış" yorumunu yapar. Peri, Meryem'in terapiye gelmeye devam ediyor olmasından rahatsızdır. Gülbin de Peri ile olan seanlara devam etmek istememektedir. Aynı gece buluştuğu erkek arkadaşına Peri'den dert yanar ve ona söyleyemediklerini anlatır. "Kız saçını kapatmış sen kafanı derdim" diyerek Peri'yi "gizli faşist" (22:43) olarak tanımlar.

Şekil 4: Bir Başkadır Dizisinden Görüntüler

Altınca bölüme²⁷ gelindiğinde Meryem'in yengesi evden kaçmıştır ve Meryem Peri ile olan seansına abisinden izinsiz geldiği için suçluluk duymaktadır. Aile içinde yaşananları anlatırken bir yandan da terapiyi sonlandıracakları ihtimalinden korktuğunu, Peri ile konuşmanın kendisine iyi geldiğini söyler. Peri bu seansta Meryem'e karşı olumlu bir tutumdadır. Aynı gün Gülbin'in kliniğine gidince bu kez kendi içinde bir yüzleşme yaşar. Göz yaşları içinde Gülbin'e içini döker:

"Yoruludum artık! Yoruludum, bıktım, sıkıldım! Her gün o odaya girmekten de, akşama kadar... Akşam kös kös o eve dönmekten de... Kendime bakacağım diye, aman yaşlanmayacağım diye manyak gibi haldir haldir yogalara gymlere gitmekten de sıkıldım... Bacak kadar kızın karşısında ezilip büzülmekten... Bir şeylerin taklidini yapmaktan sıkıldım. Yaşayamadığım duyguları yaşıyormuş gibi taklit etmekten sıkıldım." (Bir Başkadır, 3.Bölüm, 7:07)

Peri'nin bu samimi itirafı karşısında Gülbin beklenmedik tepki verir ve seanslara devam etmek istemediğini söyler. Peri hayal kırıklığı içinde kliniği terk eder. Dizi devamında final bölümüne kadar Meryem ve abisinin ailesinin odağında devam eder. Son bölümde Peri'nin annesi ile konuşması sırasında kendisini bu bakış açısına hapseden eski bir anıyı hatırlar ve aklını karıştıran konu açıklığa kavuşmuş olur.

Bir Başkadır dizisindeki Peri karakterinde tercih edilen psikiyatr temsili sıra dışı bir örnek olarak karşımıza çıkmaktadır. Psikiyatr karakterlerinin meslek etiğini çiğnediği örneklerle genellikle korku gerilim gibi türlerde rastlanmakta iken bu kez dram türünde bir yapımda görülmektedir. Fakat Peri karakterinin iç çatışması ilerleyen bölümlerde seyirciye empati kurma imkanı sağlayacak şekilde aktarıldığından burada tüm olumsuzluklarına rağmen Peri'yi kötücül bir karakter olarak tanımlamak doğru olmayacaktır. "Peri, toplum içinde kendi benliğine inandırdığı gerçeklerle yaşamaktadır. Kendisine atfedilen rolünü ve statüsünü kabul edilen gerçeklikte sürdürmeye çalışmaktadır. Yani 'mış' gibi yaşamaktadır" (Çeliker, 2023: 172). Geldiği noktada dönüştüğü bu kişiden mutsuzdur ve hikayenin sonunda bir dönüşüm geçirmeye gönüllü olduğu hatta bunun için adım attığı gösterilmektedir.

Bulgular

Araştırmada psikoterapist temsili bağlamında incelenen diziler *İstanbul Gelin*, *Oğlum*, *Fi* ve *Bir Başkadır* adlı yapımların farklılıklarına geçmeden önce benzer noktalarından bahsetmek yerinde

²⁶ Kaynak: <https://www.netflix.com/watch/81214836>

²⁷ Kaynak: <https://www.netflix.com/watch/81214839>

olacaktır. Canpolat'ın dediği gibi "Türkiye'de psikoloji temalı dizi-filmler incelendiğinde karakterlerin yaşadığı sorunların temelinde daha çok çocukluk döneminde yaşanan olumsuz olayların ve yanlış anne-baba tutumlarının etkisinin işlendiği görülmektedir" (2022: 354). Bahsi geçen dört dizide de anne ve çocuk arasındaki ilişkinin doğru kurulmaması halinde bireylerin hayatlarının ilerleyen evrelerinde kişisel açmazlar yaşayacaklarına dair iddialarda bulunmaktadır. Gerçekten de çocukluğun ilk yıllarında anne ile olan ilişkinin bireyin kişiliğinde belirleyici olduğuna dair görüşler vardır. Psikanalistlere göre "bebeğin yaşadığı mahrumiyet ne kadar yoğun olursa o kadar travma yaratıcı bir niteliğe bürünür. Daha da önemlisi çocuk başta anne baba olmak üzere, kendisini çevreleyen dünyayla anlam üreten ve yeterince güven verici bir ilişki" kurmakta zorlanır (Erdem, 2013: 90). İncelenen dizilerde terapistlerin danışanları (*İstanbul Gelin* ve *Oğlum*) veya kendileri (*Fi* ve *Bir Başkadır*) bu görüşü destekler kişisel hikayelere sahiptir ve yapımların tamamında bu belirgin şekilde vurgulanmaktadır:

İstanbul Gelin'deki terapi alan Adem, öfke kontrolü problemi olan bir yetişkindir ve yaşadığı sorunların asıl kaynağı oldukça korumacı bir anne ile sağlıksız bir aile ortamında büyümüş olmasından kaynaklanmaktadır. Psikoterapist İdil sürekli olarak annesinin kendisine öğrettiklerini geride bırakmasını ve kendi doğrularını bularak dış dünya ile barışmasını öğütler.

Oğlum dizisindeki psikoterapist Demet, haksız yere cinayetle suçlanan çocuğun iletişime kapalı ruh halinin çocuğun annesi ile olan ilişkisine bağlar ve kadının sorunlu evliliğini sürdürmeye çalışırken oğlunu ikinci plana atmış olduğunu ortaya çıkarır. Ve kadına oğlu ile iletişimini nasıl düzeltebileceğine dair tavsiyelerde bulunur.

Fi dizisinin ana karakteri olan psikoterapist Can, annesinin kendisini bebekken terk ettiğini bildiğinden kimseye güvenmeyen bir insan olarak yetişmiştir. Sosyopatlık belirtileri gösteren hareketleri ile çevresindekiler için son derece zorlayıcı bir adam olan Can'ın dizide 'insani' yönüne vurgu yapan sahnelerin 'annesizlik' vurgusunun yapıldığı sahneler olduğu görülmektedir.

Bir Başkadır dizisinin psikoterapisti Peri, iyi eğitim almış, kendi ayaklarının üzerinde duran başarılı bir kadın olmasına rağmen özel hayatında yaşadığı mutsuzluğu ve tatminsizliği ailesiyle, özellikle annesiyle olan ilişkisine bağlar. Anne karakteri kendi doğrularını kızına dayatarak onun insanlara karşı mesafeli ve ayrımcı bir karaktere dönüşmesine neden olmuş gibi gösterilmektedir.

Annelik kavramına olan yaklaşım tarihin her döneminde dönüşüme uğrasa da anneliği kutsal gören yaklaşım varlığını sürdürmüş ve bu durum kadına uygun görülen rollerin belirleyicisi olmuştur. (Türkdoğan, 2015: 44). Söz konusu temsil olduğunda medyanın kadını "belirli sosyokültürel kalıplar çerçevesinde ve toplumsal cinsiyet rol ve kalıp yargılarının sınırlılıklarına" (Bal, 2014: 61) hapsettiğine dair genel bir kanı bulunmaktadır. Bununla birlikte hakim ideolojinin dayatmasıyla belirlenen medyadaki kadınlık rollerine sürekli olarak maruz kalan kadın seyircinin bunu bilinçsizce kabul ettiği ve uyguladığı da iddia edilmektedir. (Uğurlu, 2013: 10) Kitle iletişim araçlarının tamamında göze çarpan temsiliyet sorununu en net ortaya koyan gerekçeler "iyi anne/kötü anne ayrımı ve karşılaştırması üzerinden bir kurgulama yapılması, kadınların fail ya da mağdur kalıplarıyla sunulması" olarak sunulabilir. (Bozkır & Taylan, 2010: 47) İncelenen dört dizide de anneliğin kusursuz olmayı gerektirdiği hatırlatılarak aksi halde çocukların ruh sağlıklarında telafisi çok güç hasarlar bırakılacağı vurgulanmaktadır. Kadın karakter anne değilse hata yapma hakkında sahip iken çocuk sahibi olduğu noktada her hareketini olası sonuçları göz önünde bulundurarak gerçekleştirmesi gerektiğinin dolaylı olarak altı çizilmektedir. Fakat, araştırmanın amacı kadın, annelik ya da toplumsal cinsiyet bağlamında bir temsil incelemesi olmadığından bulgular arasında psikoterapist karakterlerin meslekleri ile olan ilişkileri bağlamında nasıl temsil edildiklerine dair veriler önem kazanmaktadır.

Araştırma için seçilen dört dizinin farklılıkları değerlendirildiğinde en önemli ayrım mesleklerini aktif olarak sürdüren psikoterapist karakterlerin anlatıdaki konumunda ortaya çıkmaktadır. Televizyon dizileri olan *İstanbul Gelin* ve *Oğlum* adlı yapımlarda psikoterapistler görevlerini olması gerektiği gibi yerine getiren, uzman konumlarına zarar verecek bir kusurları bulunmayan ve terapi sahnelerinde ağızlarından çıkan her cümle ile 'seyirciye akıl verme'/'öğretici olma' gibi

niyete de sahip olduklarını gizlemeyen karakterlerdir. Örneğin, *Oğlum* dizisindeki Demet karakterinin konuşmaları dikkate alındığında dizinin işlevinin çocukların kurban ve zanlı olduğu bir polisiye hikayeyi ekranlara taşımaktan çok, ekran karşısındaki ebeveynlere çocukları ile ilişkilerini düzenlemeleri noktasında 'akıl vermek' gibi görünmektedir. Melodram türünün tüm karakteristik özelliklerini taşıyan *İstanbul Gelin*'deki psikoterapist İdil ise karşısındaki öfkeli ve tüm çevresiyle kavgalı yetişkine sonsuz bir şevkatle yaklaşır. Danışanını samimiyetle dinlediğini gösterir ve her cümlesini özenle seçerek, son derece dingin bir tavırla aynı anda seyirciye de hitap ettiğini hissettirir. İdil'in dile getirdikleri kısaca geçmişte yaşanılanları olgun bir tavırla geride bırakmak, içinde bulunulan anda mutlu olmayı tercih etmek, başkalarından sevgi beklemeden önce kendini sevmeyi öğrenmek ve diğerlerinin kötü olduğuna dair kötümser bakış açısından kurtulmak olarak özetlenebilir. Bu noktada, İdil karakterine ait tüm repliklerin seyircinin de olası terapi ihtiyacını gidermeye yönelik yazıldığı değerlendirilmesi yapılabilir.

Platform dizileri olan *Fi* ve *Bir Başkadır*'da ise orta yaşa yaklaşan iki psikoterapist yer almaktadır. *Fi* dizisinin suça meyilli psikoterapisti Can'ın çocukluğunda akıl hastanesinde tedavi gördüğü dizinin ilk bölümlerinde ortaya çıkar ve Can'ın tüm anlatı boyunca sürekli kötüye giden sağlıksız ruh hali çevresindeki bir çok kişi için yıkıcı sonuçlar yaratır. *Bir Başkadır*'ın psikoterapisti Peri ise önyargıları nedeniyle mesleğini yerine getirirken zorlanan, bunun için kendisi de terapi alan ve iç çatışmalarıyla baş etme konusunda yetersiz bir kadın olarak sunulmaktadır. Her iki dizide de psikoterapist karakterlerin seyirciye 'örnek' olacak karakterler olarak inşa edilmedikleri, konuşmalarında mesleki uzmanlıklarının etkisiyle akıl verme, yol gösterici olma gibi bir amaç gütmedikleri görülmektedir. Bu da söz konusu anlatılardaki karakter yaratımı tercihinde geleneksel televizyon söyleminin uzantısı olan bakış açısının var olmadığını göstermektedir.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Türkiye'de yerli dizilere olan yoğun seyirci ilgisi televizyon tarihinin her döneminde var olagelmıştır. Bununla birlikte sosyo-kültürel değişimlerin de etkisiyle her dönem bir öncesinin alışılmış anlatı kalıplarının yerine yenilerini getirmiştir. Yerli dizi seyircisinin talebi televizyonun ilk yıllarında olduğu gibi yine ailece izlenebilecek türde yapımlar olduğu var sayıldığından genel kabulün çok dışına çıkmamakta, eski dönemlerin uzantısı bir anlayışla diziler aracılığıyla seyirciye bazı konularda 'mesajlar' iletebileceği düşüncesi akıllarda tutulmaktadır. Geçmişte dostluğun, aile bağlarının daha fazla önemsendiği anlatılar ekranlara getirilirken günümüz seyircisi entrika soslu melodramlara daha fazla maruz kalmaktadır. Gündelik hayatın stresini televizyon karşısında atmayı tercih eden bu seyirci grubu için yapım şirketleri ve televizyon kanalları ilgi çekici olmanın yanı sıra seyircinin bağ kurabileceği hikayeler de anlatan yapımlar sunma gayretindedir. Bu duruma bir örnek olarak özellikle son beş yılda ekranlarda örneklerinin artmaya başladığı psikoterapist karakterin yer aldığı diziler verilebilir.

Söz konusu televizyon dizilerinde geçmişlerinde, çocukluklarında yaşadıkları büyük sorunların, hatta travmaların etkisiyle yetişkin olduklarında kendileriyle ve çevresindekilerle sorun yaşayan, iletişim kurmakta zorlanan, ebeveynlik rollerini yerine getirmekte başarısız olan karakterlerin yollarının bir nedenle psikoterapi ile kesiştiği ve geçirilen belirli sürenin ardından yaralarını sararak ideallerindeki benliklerine kavuştukları görülmektedir. Araştırmada yer verilen *Oğlum* ve *İstanbul Gelin* dizilerindeki terapi sahnelerinde olduğu gibi, bu ve benzeri yapımlarda psikoterapistler karşısındaki kurmaca karaktere konuşurken bir yandan da seyirciye 'yardımcı olmayı' amaçlar bir görüntü sergilemektedir. Eşine, çocuğuna hatta kendine nasıl davranması gerektiğini, geçmiş yaralarını bugüne taşımaktan düşünce biçimini ne şekilde değiştirerek kurtulacağını uzun uzun açıklamaktadırlar.

Psikoterapist karaktere yer verilen dizilere yalnızca televizyonda da değil, son dönemde hayatımıza giren dijital platformların yapımları arasında da rastlamak mümkündür. Bu araştırma için seçilen iki platform dizisi *Fİ* ve *Bir Başkadır*'dan yola çıkarak bir değerlendirme yapıldığında televizyon dizilerinin temsil biçimi ile fark edilir bir ayrım göze çarpmaktadır. Bu yapımlardan birinde ana karakter psikoterapisttir, diğerinde ise hikayede ağırlığı olan ve hikayenin ana çatışmasının taraflarından biri olan yan karakter psikoterapist olarak sunulmaktadır. *Fİ* dizisinin terapisti kendi karanlık geçmişi ve süregelen sağlıksız ruhsal durumu nedeniyle açıkça kötücül özelliklere sahip bir karakterken, *Bir Başkadır*'ın terapisti ideolojik

hassasiyetleri nedeniyle birden fazla kez mesleğini sürdürmekte zorlandığı durumlar yaşayan ve kendi ruhsal bunalımı nedeniyle uzun zamandır terapi gören bir karakterdir. Buradan hareketle, dijital platformların geleneksel televizyonun aksine psikoterapist temsili konusunda yenilikçi bir tutum sergiledikleri, dizilerde yer verdikleri bu karakterleri her konuda topluma örnek niteliklere sahip kişiler olarak sunmak yerine kusurlu, eksik yönleri olan kişiler olarak sunmayı tercih ettikleri görülmektedir.

Özetle, televizyon dizilerinde psikoterapist karakterlerin mecranın karakteristiğine uygun şekilde eğitici/öğretici işleve sahip uzmanlar olarak temsil edildikleri, dijital platform dizilerinde ise alışılmışın dışında bir üslupla seyirciye tavsiye vermekten çok uzak, kendi ruhsal sorunlarıyla boğuşan çok boyutlu karakterler olarak inşa edilmiş oldukları görülmektedir.

KAYNAKÇA

- Alçayır, M. (2024). Çağdaş televizyon anlatılarında deliliğin durumu: Kırmızı Oda dizisi örneği. *Erciyes İletişim Dergisi*, 11(1), 227–251.
- Bal, F. (2014). Reklamların eskimeyen yüzü “muhteşem annelik”: Anneler günü reklamları örneği. *Ankara Üniversitesi İLEF Dergisi*, 1(2), 59–85. <https://doi.org/10.24955/ilef.106592>
- Bozkur, B., & Taylan, A. (2020). Medyada annelik temsili: Anaakım ve alternatif medyada anneliğin sunumuna yönelik karşılaştırma. *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*(34), 45–65. <https://doi.org/10.31123/akil.781227>
- Canpolat, M. (2022). Psikoloji temalı dizi-filmlerin karakter gücüne etkileri: Deli doktoru değıllermiş! *Trakya Eğitim Dergisi*, 12(1), 351–365.
- Çakır, A. (2014). *Söylem analizi: Ne demek istiyorsun?* Palet Yayınları.
- Çelenk, S. (2005). *Televizyon, temsil, kültür: 90'lı yıllarda sosyokültürel iklim ve televizyon içerikleri*. Ütopya Yayınevi.
- Çelik, H., & Ekşi, H. (2013). Söylem analizi. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 27(27), 99–117.
- Çeliker, M. (2023). Taşra-kent dikotomisinde dinin kültürel izdüşümü: *Bir Başkadır* dizisi örneği. *Kültür Araştırmaları Dergisi*(17), 160–187. <https://doi.org/10.46250/kulturder.1256687>
- Erdem, N. (2013). Hayatın mırıltısı: R. Erdem'in filmi *Hayat Var* üzerine. In Ö. Terbaş (Ed.), *Sinema ve psikanaliz 1: Filmler ve bilinçdışı* (pp. 89–98). İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Eyüboğlu, A. (2014). Yerli Sopranos sizlere ömür! <https://www.milliyet.com.tr/cadde/ali-eyuboglu/yerli-sopranos-sizlere-omur-1815762>
- Gençoğlu, C. (2019). Türk sinemasında psikolojik danışma/psikoterapi algısı. *Turkish Studies - Social Sciences*, 14(5), 2203–2224. <https://doi.org/10.29228/TurkishStudies.37369>
- Güleroğlu, A. (2023). Kıvanç ve Serenay'ın *Aile*'si asla *The Sopranos* ayarında bir dizi değil. <https://www.medyafaresi.com/kose-yazisi/kivanc-ve-serenayin-ailesi-asla-the-sopranos-ayarininda-bir-dizi-degil/1010169>
- Mutlu, E. (2005a). *Globalleşme, popüler kültür ve medya*. Ütopya Yayınevi.

- Mutlu, E. (2005b). *Televizyonu anlamak*. Ayraç Yayınları.
- Müfitler, B. (2023). Norman Fairclough'un eleştirel söylem çözümleme modeline göre Mahtumkulu Divanı'nın ideoloji ve güç / iktidar temelinde değerlendirilmesi. *Folklor Akademi Dergisi*, 6(1), 74-94.
- Öner, U. (1989). Psikiyatri ve sinema. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)*, 22(2), 725-734.
- Özsoy, A. (2006). Popüler kültür ürünü olarak durum komedileri: *Çocuklar Duymasın* örneğinde aile söylemi. *Kültür ve İletişim*, 9(2), 143-173.
- Pekdemir, G., & Yılmaz, Y. (2022). Televizyon dizilerinde ailenin kültürel temsilinin kurgusal dönüşümü: *Yasak Elmadizisi* örneği. *Abant Kültürel Araştırmalar Dergisi*, 7(14), 6-25.
- Saraç, H. (2021). "Fi" dizisinin bağlanma terapisine dayalı incelenmesi. *Journal of Sustainable Education Studies*, 2(1), 1-7.
- Sayın Tamer, I. (2013). Ayazda bir yürek. In Ö. Terbaş (Ed.), *Sinema ve psikanaliz 1: Filmler ve bilinçdışı* (pp. 81-88). İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Serttaş, A. (2020). Televizyonda temsil neden önemli? Örnekler ve tespitler. <https://acikerisim.istinye.edu.tr/xmlui/handle/20.500.12713/3911>
- Sözen, E. (2017). *Söylem: Belirsizlik, mübadele, bilgi/güç ve refleksivite*. Profil Yayınları.
- Şenol-Durak, E., & Fırsıoğlu, H. (2007). Film analizi yöntemi ile Virginia Satir aile terapisi yaklaşımına bir bakış. *Türk Psikoloji Yazıları*, 10(20), 43-62.
- Şentürk, R. (2014). Fiske ve Hartley'in televizyon teorisi. *Marmara İletişim Dergisi*, 14(14), 217-233.
- Türkdoğan, Ö. (2015). Ana akım medyada annelik miti. *Kadın Araştırmaları Dergisi*(13).
- Uğurlu, E. G. (2013). Annelik rolünün öğrenilme sürecinde medyanın yeri. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(34), 1-24.
- Varol, B. (2014). Medyada yer alan temsillerin kimlik edinme sürecindeki rolü. *Akademik Sosyal Bilimler Çalışmaları Dergisi*(26), 301-313.

EXTENDED ABSTRACT
GENİŞLETİLMİŞ ÖZET**COMPARATIVE ANALYSIS OF PSYCHOTHERAPIST REPRESENTATION IN
TELEVISION SERIES AND PLATFORM SERIES**

Recently in Turkey, examples of psychotherapist characters have begun to increase in local productions of streaming services, as well as in traditional television series. This research reveals the differences in psychotherapist representation by examining two productions selected from both media with the discourse analysis method. In the findings obtained, it is seen that the psychotherapist characters in the television series are characters who successfully fulfill their duties, and that they also 'give advice' to the audience while talking to the character in front of them in the therapy scenes. Considering the characteristics of traditional television discourse, it can be said that this situation is normal. When psychotherapist characters in streaming services' series are examined, it is seen that the unhealthy mental states of these characters are particularly emphasized and this forms the basis for the conflict in the narrative. It is clear that, the platforms do not aim to have an 'educational' function, prioritize original storytelling. As a result, psychotherapist characters have an traditional representation in television series, while they have an reformist representation in streaming services' series.

Introduction and Research Purpose: Since the 20th century, the reflection of psychiatric science has increasingly continued to be seen in fictional works. Since television, as a medium, is not as free as cinema, it adopts an audience-oriented production approach that takes into account existing socio-cultural codes. This causes organizations, especially those defined as open channels / mainstream channels, which are accessible to the audience free of charge and appeal to all age groups, to continue their traditional forms of representation under the name of broadcasting responsibility. This research was based on the increase in the number of TV series featuring psychotherapist characters in television and digital platform content in recent years, and aimed to compare the differences in the representation of psychotherapists in these two media.

Literature Review: The repetitive narrative structure of television creates a result that increases its effectiveness when it comes to representation. Representation fulfills its function of producing meaning by creating its own meaning rather than coding what exists by using different types of indicators. "Television is the place where shared meanings or common life practices are established, put into circulation, and then returned to reproduction within the representation system of television." (Çelenk, 2005, 81, 83) Characters with similar characteristics are constantly presented to the audience, a general acceptance is created in the audience regarding their lifestyles and ways of thinking, and this situation directs the will of the audience in determining distinctions such as right/wrong, good/bad. These standardized forms of representation also have an impact on the audience's identity construction, shaping "the way they define and realize themselves, their individual goals, pleasures, desires, disappointments and longings, the world of meaning, and therefore many components of their personal identities" (Varol, 2014, 310). Although television broadcasting has varied from time to time in terms of program types and/or content throughout its history, no noticeable change has been witnessed in terms of representation styles. Even the production quality, which has improved with the influence of technology, the increasing number of channels, and the audience's ability to access television through different channels, have not been able to reverse this situation, and the "clichés at the stage of representation" have been preserved. (Sertaş, 2020)

Methodology and Findings: Using the discourse analysis method, the personality traits of the therapist characters in the series, the dialogues carried out in line with their areas of expertise, and the boundaries of their relationships with their clients were evaluated. Among the television series, the series named Istanbul Gelin and Oğlum were chosen, and the series named Fi and Bir Başkadır were chosen as the platform series. It is seen that in television series, psychotherapist characters are represented as experts with an educational / instructive function in accordance with the characteristics of the medium, while in digital platform series, they have an unconventional but multidimensional representation with a high emphasis on realism.

Conclusions and Recommendation: In the evaluation made on existing series, an opposing attitude was observed between television and digital platforms. It is necessary to analyze the TV series that will be broadcast in the coming years on this subject and conduct research to see whether similar differences continue.

KATKI ORANI BEYANI VE ÇIKAR ÇATIŞMASI BİLDİRİMİ

Sorumlu Yazar <i>Responsible/Corresponding Author</i>		Nisa YILDIRIM		
Makalenin Başlığı <i>Title of Manuscript</i>		Televizyon Dizileri ve Platform Dizilerindeki Psikoterapist Temsilinin Karşılaştırmalı Analizi		
Tarih <i>Date</i>		17.06.2025		
Makalenin türü (Araştırma makalesi, Derleme vb.) Manuscript Type (Research Article, Review etc.)		Araştırma Makalesi		
Yazarların Listesi / List of Authors				
<i>Sıra No</i>	Adı-Soyadı <i>Name - Surname</i>	Katkı Oranı <i>Author Contributions</i>	Çıkar Çatışması <i>Conflicts of Interest</i>	Destek ve Teşekkür (Varsa) <i>Support and Acknowledgment</i>
1	Nisa YILDIRIM	100	YOKTUR	YOKTUR